

TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI

Ödemeler Dengesi Raporu 2012- II

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

İdare Merkezi

İstiklâl Cad. 10 Ulus, 06100 Ankara, Türkiye

Editörler

Ahmet Adnan EKEN, Adnan.Eken@tcmb.gov.tr

Gülbin ŞAHİNBEYOĞLU, Gulbin.Sahinbeyoglu@tcmb.gov.tr

Hazırlayanlar

Berkay AKIŞOĞLU, Berkay.Akisoglu@tcmb.gov.tr

Altan ALDAN, Altan.Aldan@tcmb.gov.tr

Barış BABAOĞLU, Baris.Babaoglu@tcmb.gov.tr

Eda ALTUNTAŞ DURSUN, Eda.Altuntas@tcmb.gov.tr

Serdar ERKİLİÇ, Serdar.Erkilic@tcmb.gov.tr

Aynur GÜRKAN, Aynur.Gurkan@tcmb.gov.tr

Evrin GÜRLER, Evrin.Gurler@tcmb.gov.tr

Neslihan Tuba KAVRUK, Tuba.Kavruk@tcmb.gov.tr

Dr. Osman Çağatay MUTLU, Cagatay.Mutlu@tcmb.gov.tr

Burç TUĞER, Burc.Tuger@tcmb.gov.tr

İÇİNDEKİLER

ÖZET	02
1. CARİ İŞLEMLER HESABI	05
1.1. Mal İhracatı	05
1.2. Mal İthalatı	09
1.3. Küresel Konum	10
1.4. Dış Ticaret Hadleri	11
1.5. Hizmetler Hesabı	12
1.6. Gelir Hesabı	17
1.7. Cari Transferler	17
2. SERMAYE VE FİNANS HESAPLARI	18
2.1. Doğrudan Yatırımlar	19
2.2. Portföy Yatırımları	20
2.3. Krediler ve Mevduat	21
3. ULUSLARARASI YATIRIM POZİSYONU	24
3.1. Varlıklar	24
3.2. Yükümlülükler	25
4. EK TABLOLAR	31
KUTULAR	
Kutu 1. Avrupa Birliği'ndeki Son Dönem Gelişmeleri ve Sektörel İhracat	07
Kutu 2. Türkiye'ye Gelen Ziyaretçilerin Profili Ve Milliyetine Göre Turizm Gelirlerinin Genel Analizi	13
Kutu 3. Yurt Dışı Yerleşiklerin Mülkiyetindeki Devlet İç Borçlanma Senetlerinin Yapısı	26

ÖZET

1. İhracatta kriz sonrası dönemde başlayan ılımlı ve istikrarlı artış süreci 2012 yılının ikinci çeyreğinde de devam etmiştir. 2011 yılının sonlarında Avrupa Birliği ülkelerinde derinleşen finansal kriz, Türkiye'nin en büyük ihracat pazarı olan AB'ye yapılan ihracatın hız kesmesine neden olmuştur. Buna karşılık, Türkiye'nin ihracatta bölgesel ve sektörel bazda çeşitliliği artırabilmiş olması, Avrupa Birliği ülkelerindeki talebin zayıf seyrinin ihracattaki olumsuz etkisini sınırlandırmıştır.

2. İhracattaki istikrarlı artışa karşın ithalattaki yavaşlama sonucunda dış ticaret dengesinde görülen iyileşme cari açığın daralmasında belirleyici olmuştur. Ödemeler dengesi tanımlamasına göre yıllık dış ticaret açığı, 2012 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 5,8 oranında daralmıştır. Bu dönemde yıllık dış ticaret açığı 77,1 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiş, böylece 2012 yılı ikinci yarısında dış ticaret açığının kapanma eğilimi devam etmiştir.

3. 2012 yılı Nisan-Haziran döneminde cari işlemler hesabı 14,3 milyar ABD doları açık vermiş, yıllık cari işlemler açığı 63 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Böylece, mevsimsellikten arındırılmış verilerle hem cari işlemler açığı hem de enerji dışı cari işlemler açığı azalmaya devam etmiştir.

4. Net hizmet gelirleri, 2012 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 21,5 oranında artmıştır. Bu dönemde, turizm gelirlerinin artarken turizm giderlerinin azalması net turizm gelirlerini; taşımacılık gelirlerinin giderlere oranla daha hızlı artması da net taşımacılık gelirlerini yükseltmiştir.

5. 2012 ikinci çeyreğinde, rezerv değişimleri (TCMB, bankalar ve diğer sektörler) ile IMF kredileri hariç tutulduğunda, 20,9 milyar ABD doları sermaye girişi gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın ikinci çeyreğinde olduğu gibi, bu yılın aynı çeyreğinde de bankalar ve diğer sektörlerin net kredi kullanıcısı oldukları gözlenmiştir. Bankalar ve diğer sektörlerin kısa vadeli kredileri, borç senetleri (net DİBS alımları ile Hazine ve bankaların yurt dışı tahvil ihraçları) kaynaklı portföy girişleri ile doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) sermaye girişlerinin temel kaynakları olmuştur. Bu dönemde, her ikisi de bir önceki çeyreğe göre artış gösteren portföy yatırımları ve kısa vadeli sermaye girişlerinin payında artış, "DYY ve uzun vadeli sermaye girişleri"nin payında ise azalış gözlenmiştir.

6. Türkiye'deki yerleşiklerin yurt dışı yerleşiklerden olan finansal alacakları ve rezerv varlıkları ile yurt dışı yerleşiklere olan finansal yükümlülüklerinin belli bir tarihteki stok değerini gösteren Uluslararası Yatırım Pozisyonu (UYP)'na göre, 2012 yılı ikinci çeyrek sonu itibarıyla Türkiye'nin yurt dışı varlıkları 186,6 milyar ABD doları, yükümlülükleri ise 556,7 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

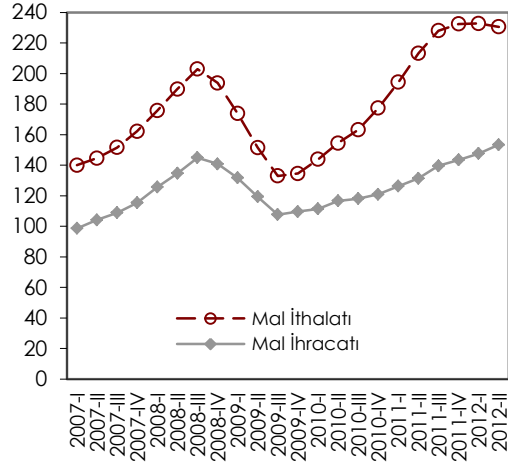
Ödemeler Dengesi
(milyar ABD doları)

	Ocak-Haziran			Haziran (yıllıklandırılmış)		
	2011	2012	% Değişim	2011	2012	% Değişim
Cari İşlemler Hesabı	-44,8	-30,6	-31,6	-71,7	-63,0	-12,1
Dış Ticaret Hesabı	-46,5	-34,5	-25,7	-81,9	-77,1	-5,8
Mal İhracatı	68,9	78,9	14,5	131,4	153,4	16,7
İhracat (fob)	65,6	74,3		124,8	143,7	
Bav ul Ticareti	2,1	2,6		4,3	4,9	
Mal İthalatı	-115,4	-113,5	-1,7	-213,3	-230,6	8,1
İthalat (cif)	-119,7	-117,2		-221,9	-238,3	
Uyarılma: Nav lun ve Sigorta	6,0	5,7		11,6	11,6	
Hizmetler Hesabı	5,4	6,8	24,7	16,9	19,3	14,7
Turizm (net)	6,0	6,5		17,1	18,6	
Gelir	8,5	8,4		22,3	22,9	
Gider	-2,5	-1,9		-5,2	-4,3	
Diğer Hizmet Gelirleri (net)	-0,5	0,3		-0,3	0,8	
Gelir Hesabı	-4,5	-3,6	-19,8	-8,2	-6,9	-15,7
Ücret Ödemeleri (net)	-0,1	-0,1		-0,1	-0,2	
Doğrudan Yatırım Gelirleri (net)	-2,0	-1,2		-3,5	-1,9	
Portföy Yatırımı Gelirleri (net)	-0,5	-0,4		-0,8	-0,8	
Diğer Yatırım Gelirleri (net)	-1,8	-1,9		-3,7	-4,0	
Faiz Geliri	0,6	1,0		1,2	1,6	
Faiz Gideri	-2,4	-2,9		-4,9	-5,7	
Cari Transferler	0,7	0,7	-3,3	1,6	1,7	9,9
İşçi Gelirleri	0,5	0,4		1,0	1,0	
Sermaye ve Finans Hesapları	36,6	27,1	-25,9	59,0	58,3	-1,2
Finans Hesabı (Rezerv Varlıklar hariç)	46,4	33,4	-27,9	75,5	53,1	-29,7
Doğrudan Yatırımlar (net)	5,5	5,7	5,2	10,8	13,7	26,5
Yurt Dışında	-1,3	-2,5		-1,8	-3,6	
Yurt İçinde	6,8	8,2		12,7	17,3	
Portföy Yatırımları (net)	17,1	10,5	-38,5	25,3	17,6	-30,3
Varlıklar	2,3	0,1		-1,4	0,5	
Yükümlülükler	14,8	10,4		26,7	17,2	
Yurt Dışı Yerleşikler Hisse Senedi Alımı	-0,8	1,2		1,9	1,0	
Borç Senetleri	15,6	9,2		24,8	16,1	
Yurt Dışı Yerleşikler DİBS Alımı	11,6	3,9		17,8	7,1	
Hazine Tahvil İhracı	1,5	3,6		3,2	4,6	
Borçlanma	3,3	4,6		5,0	5,6	
Geri Ödeme	-1,8	-1,0		-1,8	-1,0	
Bankalar (net)	2,4	1,7		3,6	2,2	
Diğer Sektörler (net)	0,0	0,0		0,2	2,2	
Diğer Yatırımlar (net)	23,8	17,2	-27,9	39,4	21,7	-44,9
Varlıklar	13,1	1,0		12,7	-0,8	
Ticari Krediler	-0,4	-0,4		-2,0	-0,8	
Krediler	-0,6	-0,6		-1,0	-0,6	
Efektif ve Mev duat	14,1	2,0		15,7	-0,8	
Bankalar	3,1	3,6		8,6	0,7	
Yabancı Para	4,9	4,3		10,6	1,8	
Türk Lirası	-1,8	-0,7		-2,0	-1,1	
Diğer Sektörler	11,0	-1,6		7,2	0,0	
Yükümlülükler	10,7	16,1		26,7	22,5	
Ticari Krediler	1,3	2,5		3,0	3,3	
Krediler	13,7	5,7		23,5	10,9	
Merkez Bankası	0,0	0,0		0,0	0,0	
Genel Hükümet	0,2	-1,1		0,7	-2,1	
Uluslararası Para Fonu	-1,1	-1,2		-2,6	-2,9	
Uzun Vade	1,3	0,0		3,2	0,8	
Bankalar	8,7	2,5		18,2	6,1	
Uzun Vade	2,2	-0,3		3,0	3,0	
Kısa Vade	6,5	2,8		15,2	3,2	
Diğer Sektörler	4,8	4,4		4,6	6,9	
Uzun Vade	3,4	1,7		2,4	2,6	
Kısa Vade	1,4	2,7		2,2	4,3	
Mev duat	-4,6	7,7		-0,2	7,9	
Merkez Bankası	-0,6	-0,7		-1,0	-2,1	
Bankalar	-4,0	8,4		0,8	9,9	
Resmi Rezervlerdeki Değişim (- artış)	-9,8	-6,3	-35,2	-16,5	5,2	-131,9
Net Hata ve Noksan	8,2	3,5		12,7	6,9	

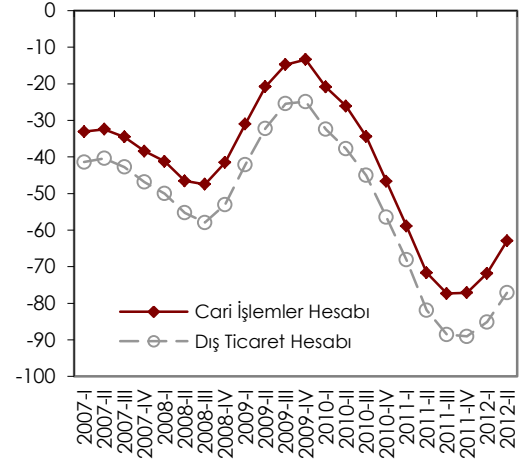
Kaynak: TCMB.

Mal İhracatı ve İthalatı

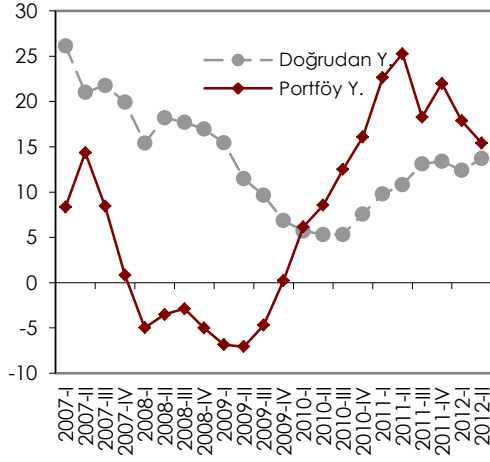
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Dış Ticaret ve Cari İşlemler

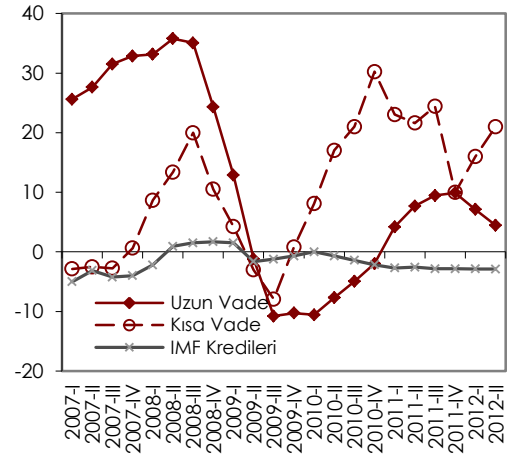
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Doğrudan ve Portföy Yatırımları

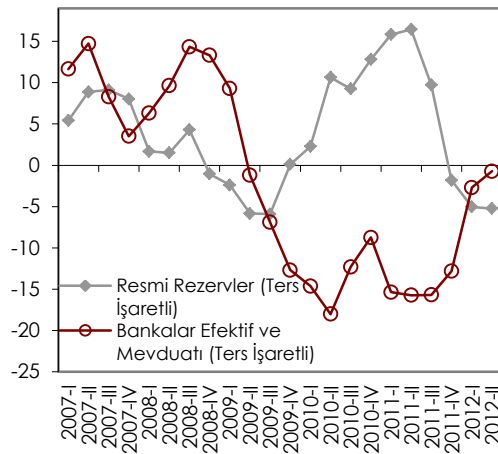
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Diğer Sermaye Akımları

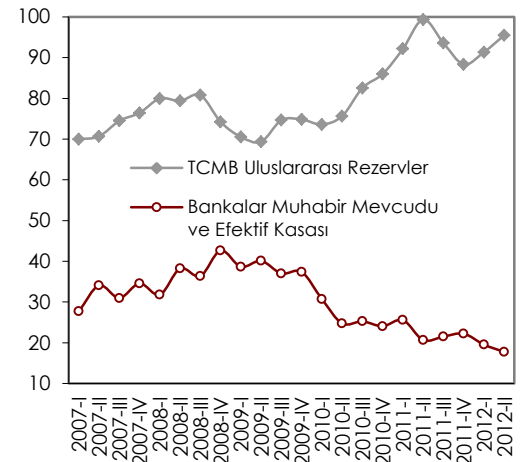
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Rezerv Değişimi (- azalış, + artış)

(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Uluslararası Rezervler

(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

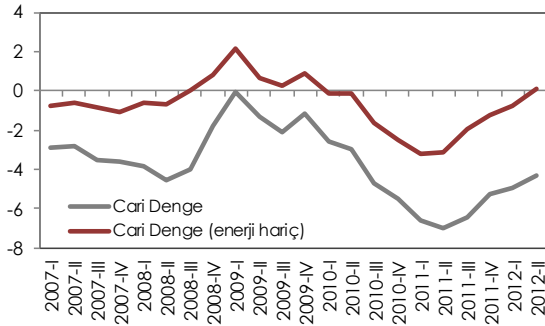

I. Cari İşlemler Hesabı

1. 2012 yılı Nisan-Haziran döneminde cari işlemler hesabı 14,3 milyar ABD doları açık vermiş, yıllık cari işlemler açığı 63 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Böylece, mevsimsellikten arındırılmış verilerle hem cari işlemler açığı hem de enerji dışı cari işlemler açığı azalmaya devam etmiştir.

Cari İşlemler Dengesi

(mevsimsellikten arındırılmış, 3 aylık ort. milyar ABD doları)

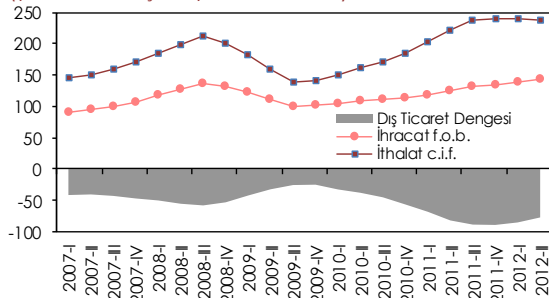

Kaynak: TCMB.

2. İhracattaki istikrarlı artışla birlikte ithalattaki yavaşlama sonucunda dış ticaret dengesinde görülen iyileşme cari açığın daralmasında belirleyici olmuştur. Ödemeler dengesi tanımlamasına göre yıllık dış ticaret açığı, 2012 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 5,8 oranında daralmıştır. Bu dönemde yıllık dış ticaret açığı 77,1 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiş, böylece 2012 yılı ikinci yarısında dış ticaret açığının kapanma eğilimi devam etmiştir.

Dış Ticaret Açığı

(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

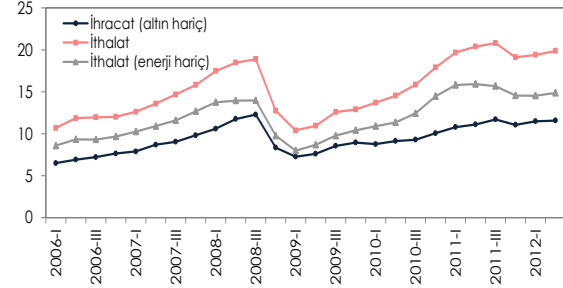
Kaynak: TCMB.

3. İhracatta kriz sonrası dönemde başlayan ılımlı ve istikrarlı artış süreci 2012 yılının ikinci çeyreğinde de devam etmiştir. 2011 yılının sonlarında Avrupa Birliği ülkelerinde derinleşen finansal kriz, Türkiye'nin en büyük ihracat pazarı olan AB'ye yapılan ihracatın hız kesmesine neden olmuştur. Buna karşılık, Türkiye'nin ihracatta bölgesel ve sektörel bazda çeşitliliği artırabilmiş olması, Avrupa Birliği ülkelerindeki talebin zayıf seyrinin ihracattaki olumsuz etkisini sınırlandırmıştır.

4. Diğer yandan, yurt içi talepteki yavaşlama bu dönemde ithalat talebini sınırlamış, ithalat yataya yakın bir seyir izlemiştir.

İthalat ve İhracat

(mevsimsellikten arındırılmış, 3 aylık ort. milyar ABD doları)

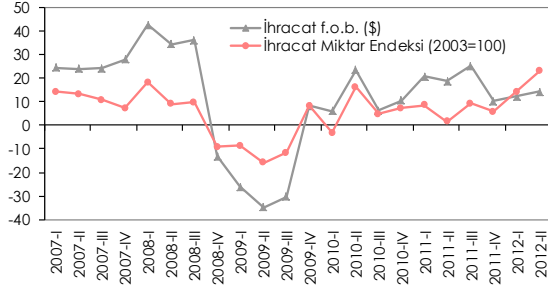

Kaynak: TCMB.

1.1 Mal İhracatı

5. TÜİK tarafından açıklanan verilere göre ihracat 2012 yılının ikinci üç aylık döneminde de ılımlı artış eğilimini devam ettirmiştir. Bu dönemde yıllıklandırılmış ihracat, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 15,2 oranında artarak 143,7 milyar ABD doları tutarına ulaşmıştır. Bir önceki yılın ikinci çeyreğine kıyasla ihracat birim değer endeksi yüzde 7,1 oranında gerilerken, ihracat miktar endeksi yüzde 23,2 oranında yükselmiştir. Bir diğer deyişle, ihracat artış oranı, reel ihracattaki artışın birim değerdeki düşüşle sınırlanmasıyla meydana gelmiştir.

İhracat - Nominal ve Reel (yıllıklandırılmış, yüzde değişim)

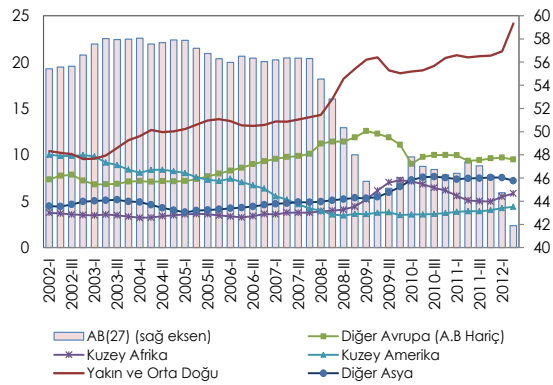

Kaynak: TÜİK.

6. İran kaynaklı altın ihracatı 2012 yılının ikinci çeyreğinde de ihracatta en yüksek payı alan kalem olmuştur. Bunu motorlu kara taşıtları, demir ve çelik ihracatı takip etmiştir.

7. Euro bölgesindeki zayıf seyrin güçlenmesiyle, 2012 yılının ikinci üç aylık döneminde, Avrupa Birliği Ülkelerinin toplam ihracat içindeki payı düşüş eğilimini korumuştur (Kutu 1). Avrupa Birliği dışındaki Avrupa ülkelerinin payında bir değişiklik olmazken, Kuzey Afrika ile Yakın ve Orta Doğu ülkelerinin payındaki artışın devam ettiği gözlenmiştir. Bu dönemde en fazla ihracat İran, Almanya, Irak, İngiltere ve Rusya Federasyonu'na yapılmıştır. İran, Suudi Arabistan, Mısır, Irak ve Azerbaycan bir önceki yıla göre ihracat içindeki payı en fazla artan ülkeler arasında yer alırken, İtalya, Romanya, Hollanda, Fransa ve İspanya payı en fazla düşen ülkeler arasında yer almıştır.

İhracatta Seçilmiş Bölge Payları (3 Aylık, toplam ihracattaki pay, yüzde)

Kaynak: TÜİK.

Kutu 1

Avrupa Birliği'ndeki Son Dönem Gelişmeleri ve Sektörel İhracat

Avrupa Birliği'nde (AB) son dönemde görülen gelişmeler Türkiye'nin ihracat performansını sınırlandırmaktadır. 2012 yılının ikinci çeyreğinde, altın ihracatı dışlandığında, AB'ye yapılan ihracat yüzde 11,9 oranında gerilerken, AB dışı bölgelere ihracat yüzde 16,3 oranında artmıştır. Bu kutuda, söz konusu gelişmelerin temel sektörlerle göre analizi yapılmaktadır.

2011 yılı baz alındığında, AB'ye yapılan ihracatta tekstil ve giyim ile motorlu kara taşıtları sektörleri ön plana çıkmaktadır (Tablo).¹ Bu iki sektör AB'ye yapılan ihracatın yaklaşık yüzde 50'sini oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra, tekstil ve giyim sektörü toplam ihracatının yüzde 66'sını, motorlu kara taşıtları sektörü ise yüzde 72'sini AB ülkelerine yapmaktadır. Tekstil ve giyim ile motorlu kara taşıtları haricinde kazanlar, makine ve cihazlar ile elektrikli makine ve cihazlar sektörleri AB'ye yapılan ihracatta önemli paya sahiptir. Her iki sektör ihracatının yaklaşık yarısı AB'ye yapılmaktadır. Söz konusu dört sektör toplam ihracatın yüzde 38'ini, AB ülkelerine yapılan ihracatın ise yüzde 61'ini oluşturmaktadır.

Tablo: AB'ye Yapılan İhracatta Öne Çıkan Sektörlerin 2011 Yılındaki Payları (%)

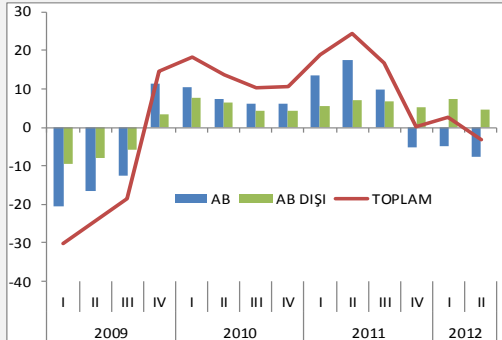
	AB'ye Yapılan İhracat İçindeki Pay	İlgili Ürün İhracatı İçinde AB'nin payı	Toplam İhracat İçindeki Pay
Tekstil ve giyim	26,4	66,0	15,6
Motorlu kara taşıtları	18,2	71,8	9,9
Kazanlar, makine ve cihazlar	9,7	52,3	7,2
Elektrikli makine ve cihazlar	7,1	49,8	5,6

Kaynak: TÜİK.

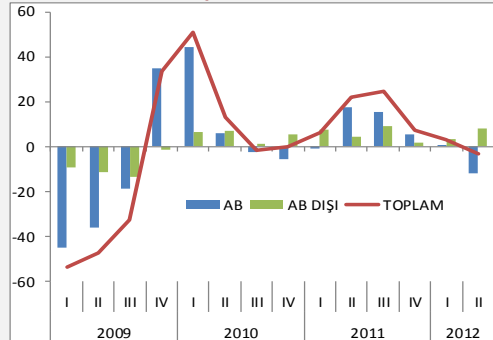
Yukarıda bahsedilen sektörlerin ihracat artışına (yıllık yüzde) bölgesel katkılar incelendiğinde, AB'nin tekstil ve giyim sektörü ihracatına 2011 yılı son çeyreğinden itibaren negatif katkı vermeye başladığı görülmektedir. Bu dönemde AB dışı ülkelerin katkısı pozitif olmuş ancak, 2012 yılı ikinci çeyreğinde sektörün toplam ihracatı gerilemiştir (Grafik 1A). Motorlu kara taşıtları sektörü ihracatında ise 2011 yılında AB ülkelerinin katkısı artarken, 2012 yılı başından itibaren AB ülkeleri sektör performansını olumsuz etkilemiştir (Grafik 1B). Bu dönemde AB dışı ülkelerin katkısındaki artış AB ülkelerinden kaynaklanan olumsuz etkiyi kısmen telafi edebilmiştir.

Grafik 1: Sektörel İhracatta Bölgesel Katkılar (yüzde)

A: Tekstil ve Giyim

B: Motorlu Kara Taşıtları

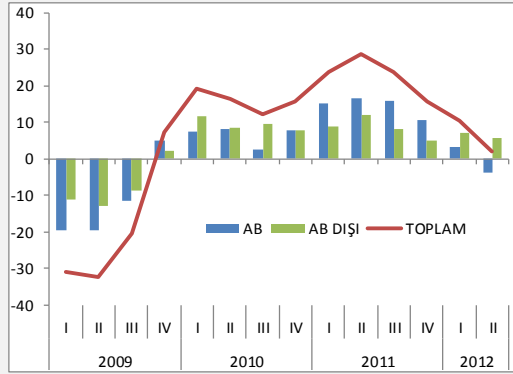

Kaynak: TÜİK.

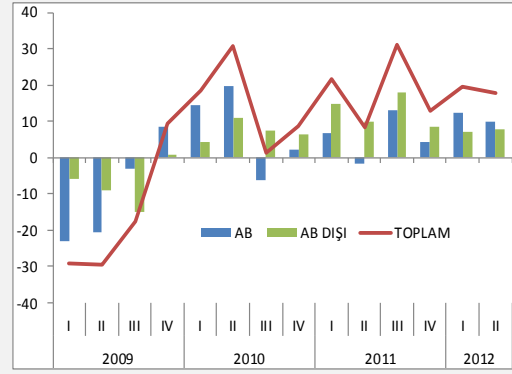
¹ Bu kutuda harmonize sistem sınıflandırılması kullanılmıştır. Tekstil ve giyim sektörü olarak 50-63. fasılların toplamı alınmıştır.

Kazan, makine ve cihazlar sektörü ihracatı incelendiğinde, AB ülkelerinin katkısının 2011 yılının ikinci yarısından itibaren sürekli olarak gerilediği, buna karşın AB dışı ülkelerin ihracat büyümesine pozitif katkı sağlamaya devam ettiği görülmektedir (Grafik 2A). Sektörün toplam ihracatının artış oranı ise kademeli olarak gerilemektedir. Elektrikli makine ve cihazlar sektöründe ise, diğer sektörlerin aksine, gerek AB gerekse AB dışı ülkelere yapılan ihracat artmaya devam etmektedir (Grafik 2B).

Grafik 2: Sektörel İhracatta Bölgesel Katkılar (yüzde)
A: Kazanlar, Makine ve Cihazlar

B: Elektrikli makine ve cihazlar

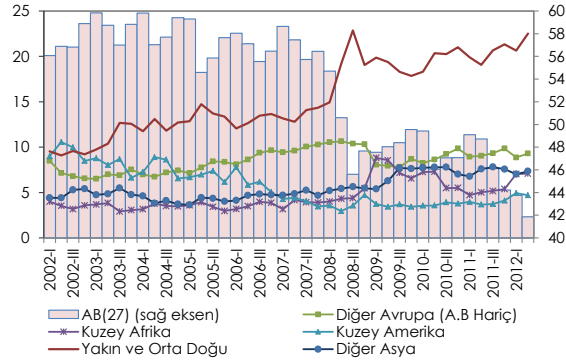

Kaynak: TÜİK.

Tekstil ve giyim ile motorlu kara taşıtları sektörlerinin ihracatında AB'nin yüksek paya sahip olması nedeniyle AB ülkeleri, sektörlerin toplam ihracat performansında önemli rol oynamaktadır. Nitekim, son dönemde bu iki sektörün ihracatında görülen gerileme genel bir performans kaybından ziyade AB'deki olumsuz koşullardan kaynaklanmaktadır.

8. İran'a yapılan yüklü miktarda altın ihracatının etkisi dışlandığında da AB'nin payında gerileme, Orta Doğu ülkelerinin payında ise artış görülmektedir.

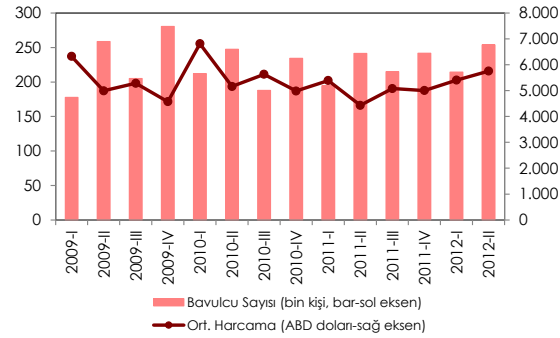
İhracatta Seçilmiş Bölge Payları- Altın Hariç (Üç aylık, toplam ihracattaki pay, yüzde)

Kaynak: TÜİK.

9. TÜİK verilerine göre 2012 yılı ikinci çeyreği bavul ticareti yapan kişi sayısının geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 5,1, ortalama harcama tutarının da yüzde 29,9 artması sonucu toplam bavul ticareti gelirleri yüzde 36,4 oranında artarak 1,5 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

Bavul Ticareti

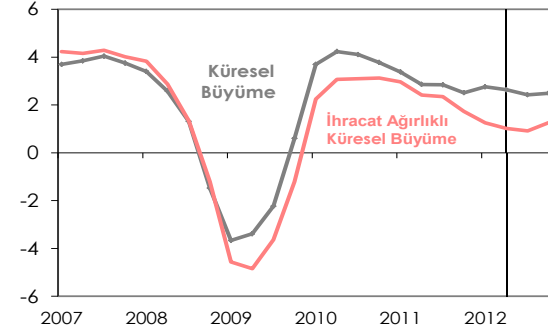

Kaynak: TÜİK.

10. Euro Bölgesi ekonomilerinde 2011 yılının ikinci yarısından itibaren derinleşmeye başlayan sorunların yarattığı belirsizlikler devam etmekte olup, ABD ekonomisindeki büyüme görünümü zayıf seyirini sürdürmektedir. Buna paralel olarak, TCMB bünyesinde oluşturulan dış talep göstergesi de önümüzdeki dönemde Türkiye'nin dış talebinin zayıf performansını koruyacağına işaret etmektedir.

Türkiye için Dış Talep Göstergeleri

(yıllıklandırılmış, yüzde)

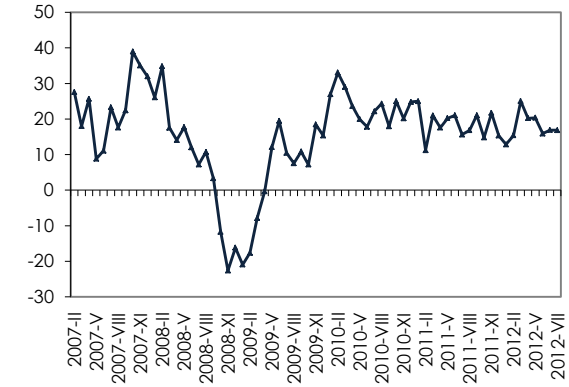

Kaynak: Bloomberg, Consensus Forecasts, IMF, TCMB.

11. İmalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların gelecek üç aya yönelik ihracat beklentileri, yılın ikinci çeyreğinde de iyimser bir görünüm sergilemeye devam ederken, Temmuz ve Ağustos aylarında daha temkinli bir duruşa işaret etmektedir.

İhracat Beklentileri

(İYA gelecek üç aydaki ihracat sipariş beklentisi)
(mevsimsellikten arındırılmış, (artış-azalış))

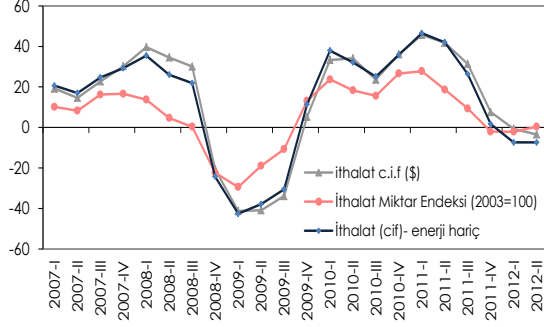

Kaynak: TCMB.

1.2 Mal İthalatı

12. TÜİK tarafından açıklanan verilere göre, ithalatta 2011 yılının son çeyreğinden itibaren gözlenen yavaşlama 2012 yılının ikinci üç aylık döneminde de devam etmiştir. 3 aylık ithalat, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3,5 oranında azalırken enerji ithalatı hariç tutulduğunda ithalatta yüzde 7,4 oranında bir düşüş gözlenmektedir. Aynı dönemde ithalat miktar endeksi yüzde 0,3 oranında artarken, birim değer endeksi yüzde 3,8 oranında gerilemiştir.

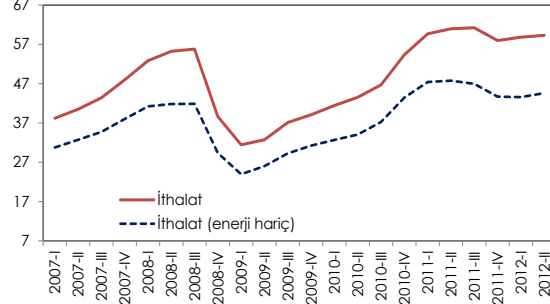
İthalat – Nominal ve Reel (yıllıklandırılmış, yüzde değişim)

Kaynak: TÜİK.

13. 2012 yılının ikinci çeyreğinde mevsimsellikten arındırılmış verilere bakıldığında, enerji hariç ithalat yatay seyrini sürdürürken, toplam ithalatta küçük bir artış gözlenmektedir.

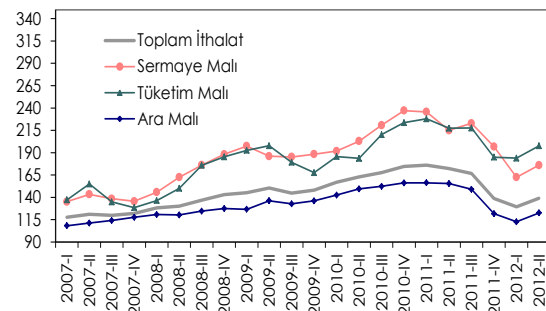
Enerji Dışı İthalat (mevsimsellikten arındırılmış, milyar ABD doları)

Kaynak: TÜİK, TCMB.

14. 2012 yılının ikinci çeyreğinde ithalatın alt kalemleri incelendiğinde, tüketim malı ithalatındaki düşüşün devam ettiği, 2011 yılının ikinci çeyreğinden itibaren gerilemeye başlayan sermaye mallarındaki bu eğilimin sürdüğü görülmektedir. Ara malları ithalatı, ekonomideki soğumanın da etkisiyle ılımlı bir şekilde artmıştır.

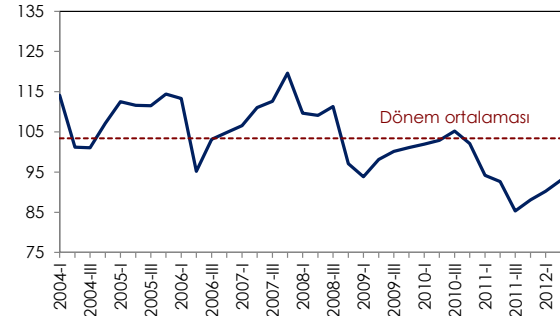
İthalat ve Seçilmiş Alt Sektörler (mevsimsellikten arındırılmış miktar endeksleri, 2003=100)

Kaynak: TÜİK, TCMB.

15. Reel kur, 2011 yılının son çeyreğinde başlayan yükselişini devam ettirmiştir. Bununla birlikte, gelişmekte olan ülkeler bazlı reel kur, dönem ortalamasının altında seyretmektedir.

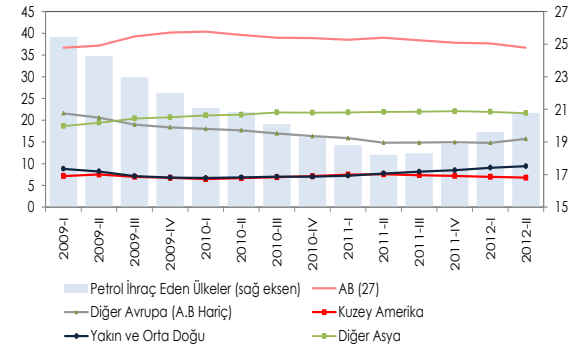
Reel Efektif Döviz Kuru (Gelişmekte olan ülkelere karşı, TÜFE bazlı, 2003=100)

Kaynak: TCMB.

16. İthalatın ülke yapısına bakıldığında, 2012 yılının ikinci çeyreğindeki ithalattaki en yüksek payın Rusya Federasyonu, Almanya, Çin, ABD, İtalya ve İran'a ait olduğu görülmektedir. Bu dönemde toplam ithalat içindeki payı en fazla artan ülkeler İsviçre ve Rusya olmuştur.

İthalatta Seçilmiş Bölge Payları (yıllıklandırılmış, toplam ithalattaki pay, yüzde)

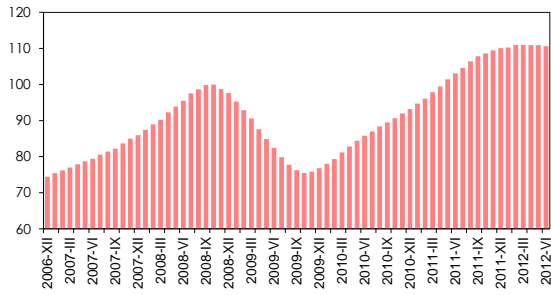
Kaynak: TÜİK.

1.3 Küresel Konum

17. Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre dünya ihracatında 2011 yılı sonunda gözlenen yavaşlama 2012 yılının ikinci çeyreğinde de devam etmiştir. Bu dönemde dünya ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 1,4 oranında azalmıştır. Yıllıklandırılmış veriler kullanılarak artış oranlarına bakıldığında ise 2012 yılının ikinci çeyreğinde, bir önceki çeyreğe göre dünya ihracatının yüzde 0,4 oranında azaldığı görülmektedir.

Dünya İhracatı

(yıllıklandırılmış, 2008:10=100)

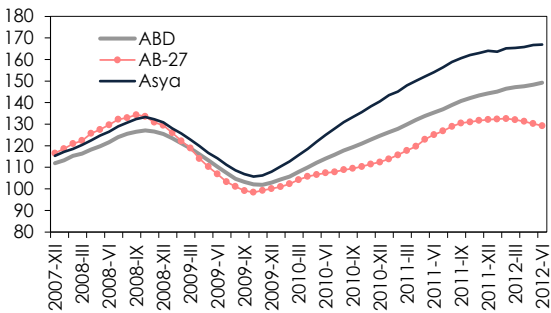

Kaynak: DTÖ

18. Bölgelere göre dış ticaret verileri incelendiğinde, 2012 yılının ikinci çeyreğinde AB ülkelerinde ihracatın gerilemeye, Asya ülkelerinde ise yavaşlamaya devam ettiği görülmektedir. İthalatta da benzer bir şekilde, ABD, Asya ve Avrupa Birliği'nin ithalat oranlarındaki büyümenin hız kesmeye devam ettiği görülmektedir.

Bölgelere Göre İhracat

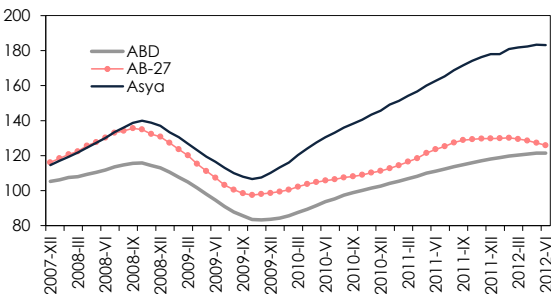
(yıllıklandırılmış, 2006:12=100)

Kaynak: DTÖ.

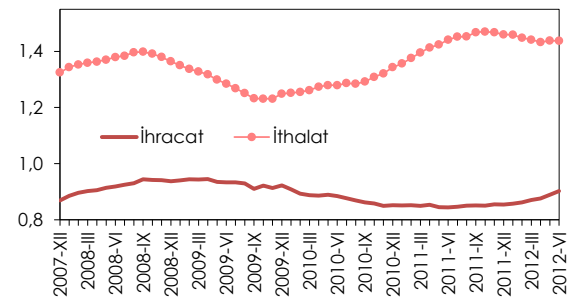
Bölgelere Göre İthalat

(yıllıklandırılmış, 2006:12=100)

Kaynak: TCMB.

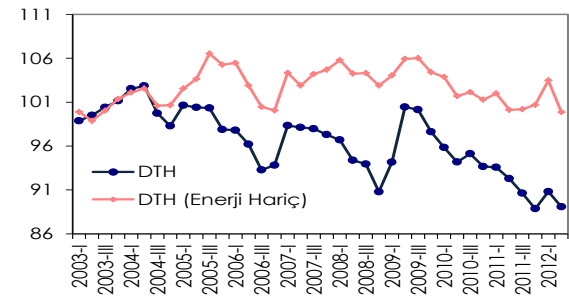
19. Türkiye'nin, 2010 yılında düşmeye başlayan dünya ihracatındaki payı, 2012 yılının ikinci çeyreğinde de sınırlı artışını sürdürmüştür. İthalatta ise 2011 yılının ikinci yarısından itibaren Türkiye'nin payında gözlenen ılımlı düşüş devam etmektedir.

Türkiye'nin Dünya Ticaret Hacmi İçindeki Payı (yüzde)

Kaynak: DTÖ.

1.4 Dış Ticaret Hadleri

20. 2012 yılının ikinci çeyreğinde, ithalat fiyatları bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3,8 oranında düşmüştür. Bu dönemde, ihracat fiyatları ise yüzde 7,1 oranında düşmüştür. İhracatta ağırlığı yüksek sektörler arasında yer alan tekstil, giyim ve motorlu taşıtlar, ihracat fiyatları en fazla düşen sektörler olmuştur.

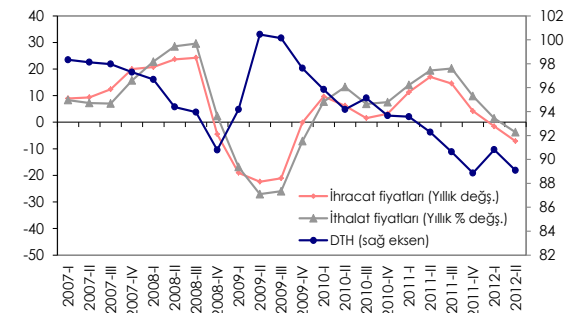
DTH ve Enerji Hariç DTH (2003=100)

Kaynak: TÜİK.

21. 2012 yılının ikinci çeyreğinde, bir önceki döneme göre değerlendirildiğinde, ithalat fiyatlarının yüzde 0,3 oranında artarken, ihracat fiyatlarının yüzde 1,6 oranında düştüğü görülmektedir. Bu çerçevede, dış ticaret hadlerinde yılın ikinci çeyreğinde bir miktar gerileme gözlenmiştir.

Dış Ticaret Hadleri

(2003=100)

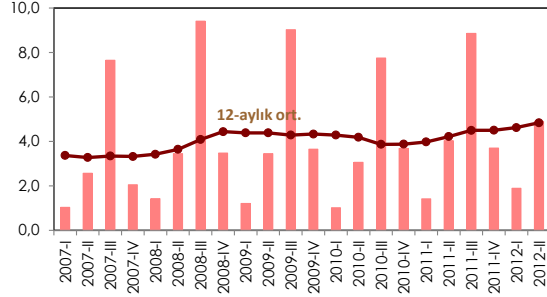
Kaynak: TÜİK.

1.5 Hizmetler Hesabı

22. Net hizmet gelirleri, 2012 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 21,5 oranında artmıştır. Bu dönemde, turizm gelirlerinin artarken turizm giderlerinin azalması net turizm gelirlerini; taşımacılık gelirlerinin giderlere oranla daha hızlı artması da net taşımacılık gelirlerini yükseltmiştir.

Hizmetler Hesabı, net

(milyar ABD doları)

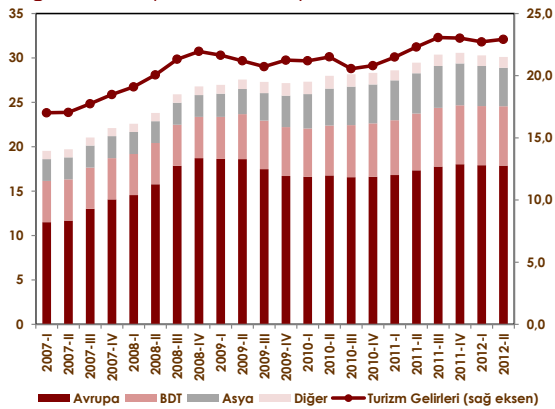

Kaynak: TCMB.

23. Hizmetler kalemi içinde en yüksek paya sahip olan net turizm gelirleri incelendiğinde, 2012 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre turizm gelirlerinde yüzde 3,8 artış yaşanırken, turizm giderlerinde yüzde 14,9 oranında azalış gözlenmiştir. Sonuç olarak, 2012 yılının ikinci çeyreğinde net turizm gelirleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 9,9 artarak 4,5 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Öte yandan, Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 1,1 oranında azalış göstermiştir (Kutu 2).

Türkiye'ye Gelen Turistlerin Ülke Dağılımı ve Turizm Gelirleri

(sol eksen: yıllıklandırılmış, milyon kişi
sağ eksen: milyar ABD doları)

Kaynak: TÜİK.

Kutu 2

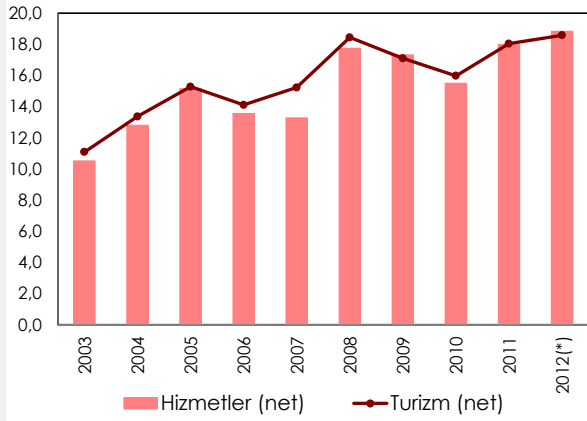
Türkiye'ye Gelen Ziyaretçilerin Profili Ve Milliyetine Göre Turizm Gelirlerinin Genel Analizi

Kutuda, Türkiye'ye gelen ziyaretçiler ve turizm gelirlerinin genel analizi ile son yıllardaki eğilimler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB) ve Merkez Bankası (TCMB)'nin 2003 yılından itibaren ortaklaşa yaptığı "Çıkış Yapan Ziyaretçiler Anketi" sonuçları çerçevesinde değerlendirilecektir. Söz konusu anket, yurt dışında ikamet edip ülkemizi ziyaret eden yabancı ve vatandaş ziyaretçileri kapsamaktadır.

Türkiye'nin ödemeler dengesi tablosundaki "Hizmetler" ana başlığının en önemli kalemi "Turizm" olup, turizm gelirlerinin toplam hizmet gelirleri içindeki payı 2003-2012 yılları için yüzde 65, giderlerinin payı ise yüzde 24 düzeyindedir. Taşımacılık, inşaat, sigorta, finansal, resmi ve diğer hizmet kalemleri toplamının giderler içindeki payının turizme göre yüksek olması, net turizm rakamlarını hizmetler dengesi için daha da önemli hale getirmektedir (Grafik 1).

Turizm gelirleri 2003 yılından itibaren genel olarak artış eğilimi içinde olmakla birlikte, 2008 krizi sonrası artış eğiliminde bir yavaşlama gözlenmektedir. Turizm gelirlerinin yaklaşık yüzde 75'i yabancı, yüzde 25'i ise yurt dışında ikamet eden vatandaşlar kaynaklıdır ve bu pay dönem içinde istikrarlı bir seyir izlemektedir (Grafik 2).

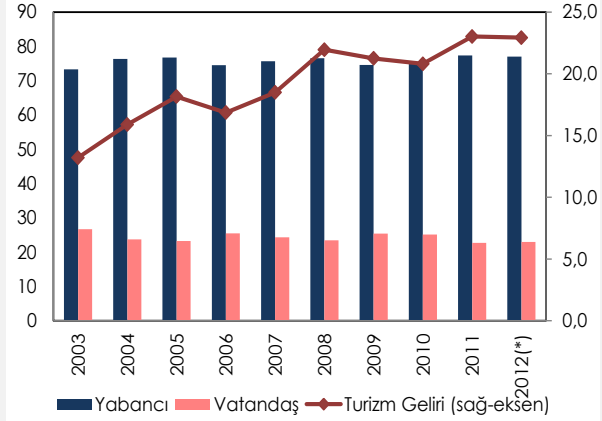
Grafik 1
Turizm ve Hizmetler
(milyar ABD doları)

(*) yıllıklandırılmış.

Kaynak: TÜİK, TCMB.

Grafik 2
Toplam Turizm Geliri ile Yabancı ve Yurt Dışı İkametli
Vatandaş Ziyaretçilerin Payı
(yüzde, milyar ABD doları-sağ eksen)

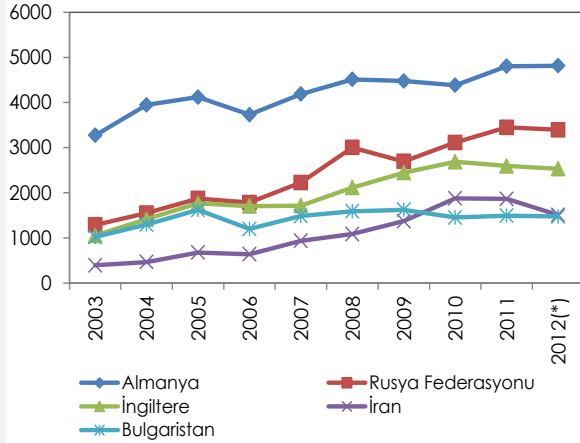

(*) yıllıklandırılmış.

Kaynak: TÜİK.

Ziyaretçiler ülke bazında incelendiğinde, 2003-2012 döneminde, Almanya, Rusya ve İngiltere'nin ilk üç sırayı aldığı, 2009 yılından itibaren ise Bulgaristan ve Hollanda ile birlikte İran'ın da ilk beş ülke arasına girdiği gözlenmiştir (Grafik 3). Öte yandan, en çok turist gönderen ilk beş ülkenin kişi başı ortalama harcamasına bakıldığında sadece İran'ın ortalama harcamasının artış eğiliminde olduğu izlenmektedir (Grafik 4).

Grafik 3
İlk 5 Ülkenin Ziyaretçi Sayısı (bin kişi)

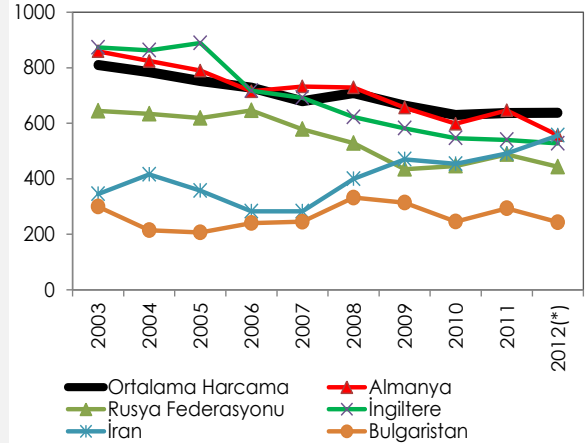

(*)yıllıklandırılmış.

Not: Ülkeler, 2012 yılı baz alınarak sıralanmıştır.

Kaynak: TÜİK.

Grafik 4
Ziyaretçi Sayısına Göre İlk 5 Ülkenin Kişi Başı Ortalama Harcaması (ABD doları)

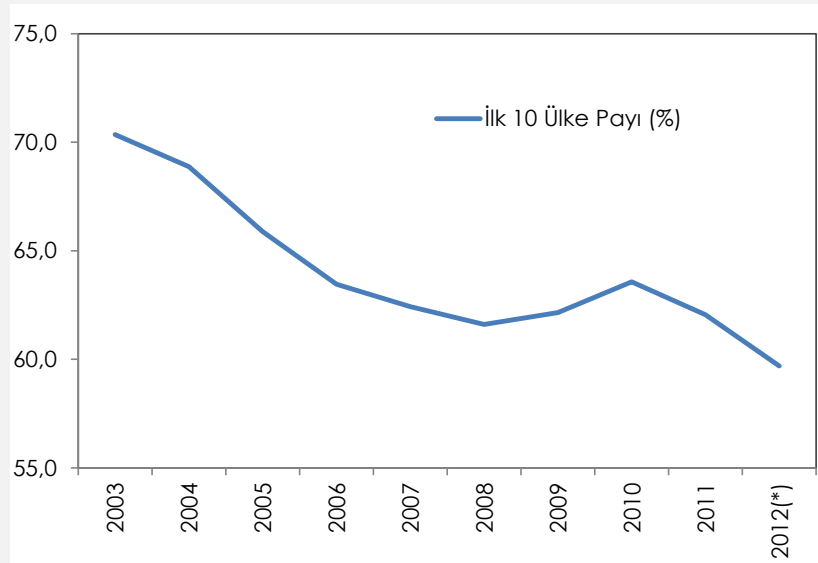
(*)yıllıklandırılmış.

Not: Ülkeler, 2012 yılı baz alınarak sıralanmıştır.

Kaynak: TÜİK.

Grafik 5, turizm gelirlerinde en büyük paya sahip ilk on ülkenin ziyaretçi sayısı payındaki gelişimi göstermektedir. İzlenen dönemde gelen turist sayısı artarken ilk on ülkenin payında genel olarak düşüş gözlenmesi, turizm pazarının zaman içinde çeşitlendiğini göstermektedir.

Grafik 5. İlk 10 Ülkenin Ziyaretçi Sayısı İçindeki Payı (yüzde)

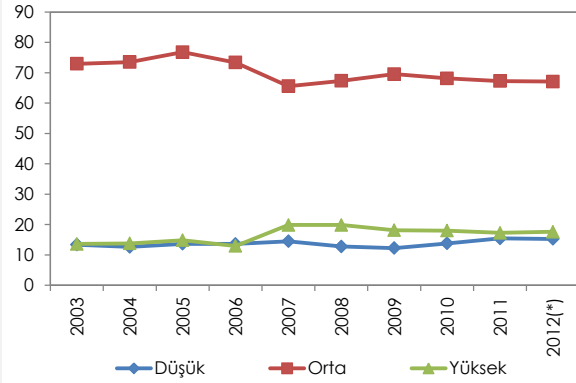
(*) Ocak-Haziran

Kaynak: TÜİK, KTB.

Turist çektiğimiz ülke grubu artmasına rağmen gelen turistlerin gelir profilinde dönem içinde bir değişim gözlenmemiştir. Dönem boyunca yabancı ziyaretçilerin yaklaşık yüzde 70'i orta gelirlilerden oluşmaktadır (Grafik 6).

Öte yandan, cinsiyete göre bakıldığında, 2003 yılında erkek ziyaretçilerin oranı yüzde 59 iken zaman içinde erkek ve kadın ziyaretçilerin oranı birbirine yaklaşmıştır (Grafik 7).

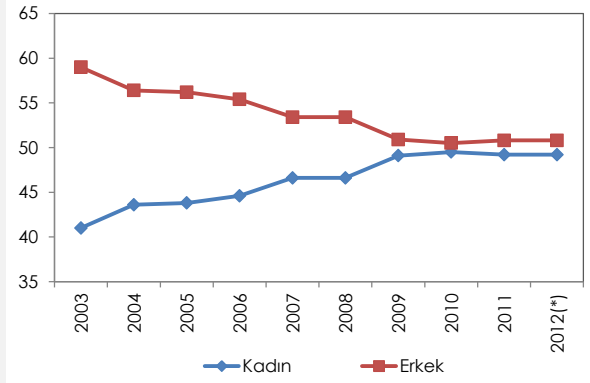
Grafik 6
Türkiye'ye Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Gelir Grubuna Göre Dağılımı (yüzde pay)

(*) Ocak-Haziran

Kaynak: TÜİK.

Grafik 7
Türkiye'ye Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Cinsiyetine Göre Dağılımı (yüzde pay)

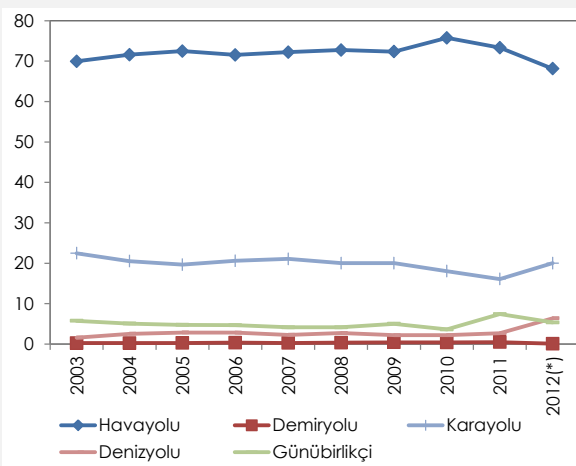
(*) Ocak-Haziran

Kaynak: TÜİK.

Havayolu ile gelen ziyaretçiler büyük çoğunluğu oluşturmaktadır ve dönem boyunca paylarında önemli bir değişiklik gözlenmemiştir (Grafik 8).

Yabancı ziyaretçilerin büyük çoğunluğu yükseköğretim veya lisans mezunları ile master veya doktora yapan kişilerden oluşmaktadır ve bu grubun payında son yıllarda artış eğilimi vardır (Grafik 9).

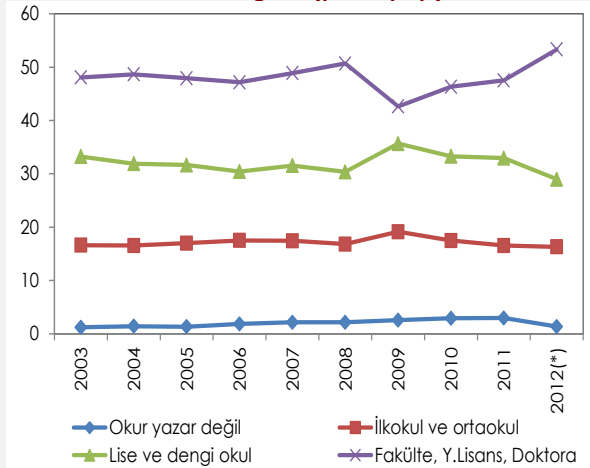
Grafik 8
Giriş Yollarına Göre Yabancı Ziyaretçiler (yüzde payı)

(*) Ocak-Haziran

Kaynak: TÜİK.

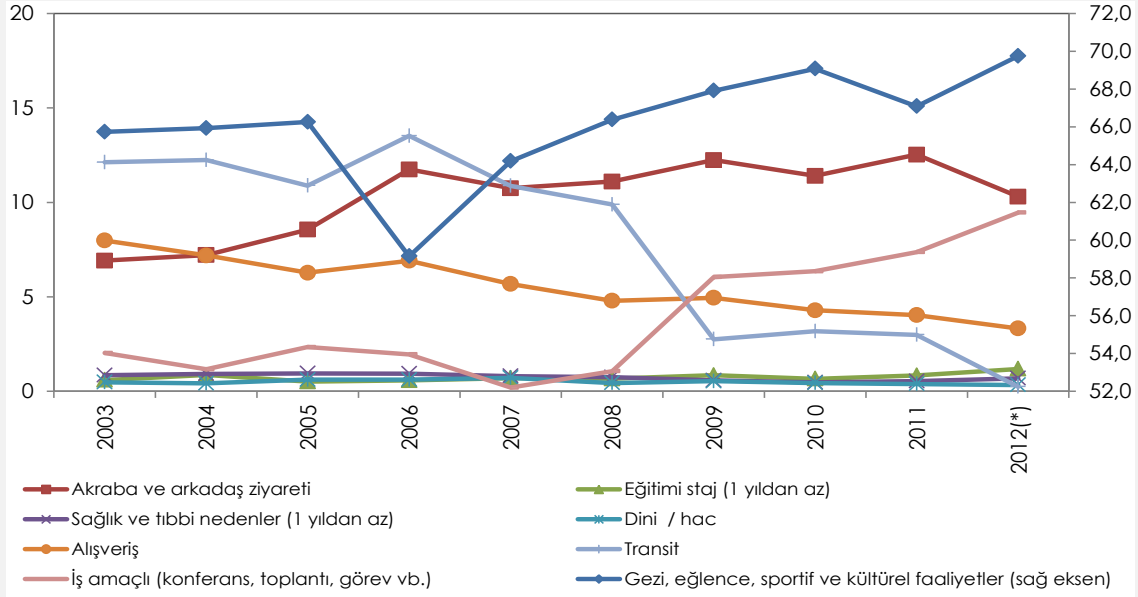
Grafik 9
Türkiye'ye Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı (yüzde payı)

(*) Ocak-Haziran

Kaynak: TÜİK.

Geliş nedenleri incelendiğinde; gezi, eğlence, sportif ve kültürel faaliyetler nedeniyle gelenler tüm ziyaretçilerin yaklaşık üçte ikisini oluşturmaktadır. İş amaçlı gelen ziyaretçilerde 2008 yılından sonra artış eğilimi görülmektedir. Transit amaçlı gelişlerin payı 2003-2007 yılları arası yüzde 12 civarında iken, 2009 yılından sonra söz konusu oranda yüzde 3'lere kadar düşen belirgin bir azalma göze çarpmaktadır (Grafik 10).

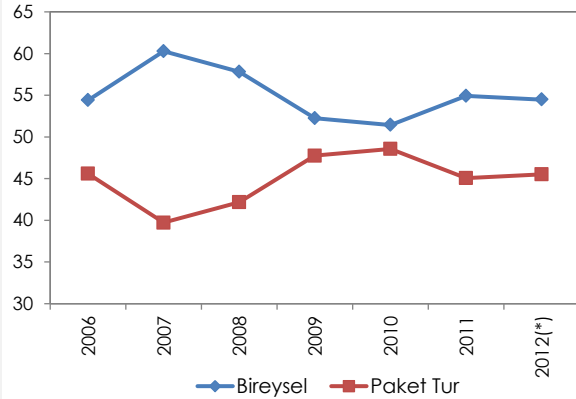
Grafik 10. Türkiye'ye Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Geliş Nedenlerine Göre Dağılımı (yüzde payı)

(*) Ocak-Haziran

Kaynak: TÜİK.

Yabancı ziyaretçilerin 2006-2012 döneminde seyahatlerini bireysel olarak organize etme oranı ortalama yüzde 55, paket tur ile organize etme oranı ise ortalama yüzde 45'tir. Yıllar itibarıyla dalgalanma olsa da 2012 ikinci çeyreğinde oranların 2006 yılındaki ile aynı olduğu görülmektedir (Grafik 11).

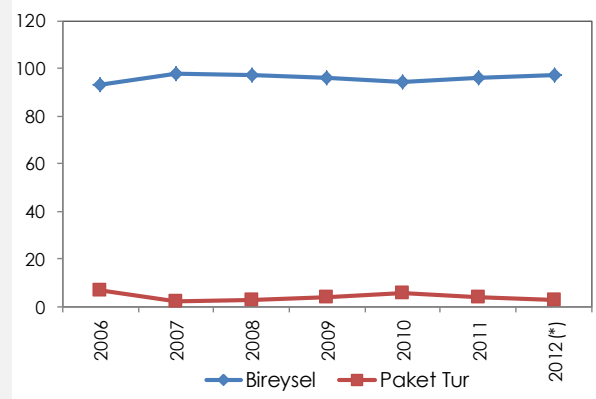
Yurtdışında ikamet eden vatandaşlarımızın seyahatlerini bireysel olarak organize etme eğiliminde oldukları görülmektedir (Grafik 12).

Grafik 11
Tüm Ziyaretçilerin Seyahati Organize Şekli (yüzde)

(*) Ocak-Haziran

Not: Beraberinde gidenler oransal olarak her iki kaleme dağıtılmıştır.

Kaynak: TÜİK.

Grafik 12
Vatandaş Ziyaretçilerin Seyahati Organize Şekli (yüzde)

(*) Ocak-Haziran

Not: Beraberinde gidenler oransal olarak her iki kaleme dağıtılmıştır.

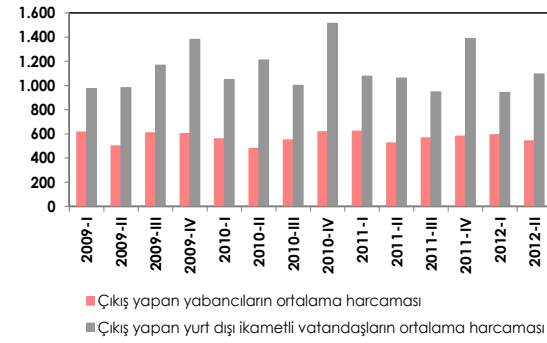
Kaynak: TÜİK.

Sonuç olarak, Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçilerin çoğunluğu orta gelirlili ve yüksek tahsilli kişilerden oluşmaktadır. Büyük çoğunluğu gezi, eğlence, sportif ve kültürel faaliyetler amacıyla ve havayolu ile gelmektedir.

Turizmde ülke çeşitlenmesi gerçekleşmesine rağmen, Türkiye'ye gelen ziyaretçilerin profilinde fazla bir değişiklik gözlenmemektedir.

24. 2012 yılı ikinci çeyreğinde yabancı ziyaretçilerin ülkemizde gerçekleştirdiği ortalama harcama tutarı, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 3,4'lük artışla 543 ABD doları, yurt dışında ikamet eden vatandaşlarımızın ortalama harcaması ise yüzde 3,2'lik artışla 1.095 ABD doları olmuştur.

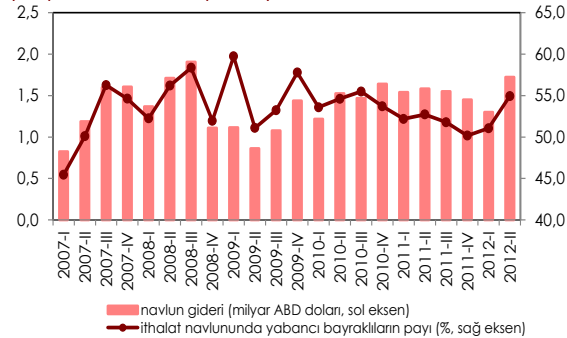
Ortalama Harcama (ABD doları/kışı)

Kaynak: TÜİK.

25. 2012 yılı ikinci çeyreğinde, taşımacılık hizmet gelirlerinin bir önceki yıla göre yüzde 16,9 oranında, giderlerin de yüzde 4,0 oranında artması sonucu net taşımacılık geliri yüzde 69,5 artış göstermiştir. Bu artıştaki en büyük etken, bilet ve yiyecek-içecek hizmet gelirlerinden oluşan diğer taşımacılık gelirlerinde gözlenen yüzde 32,2 oranındaki net artış olmuştur. Bu dönemde ithalat taşımacılığında yabancıların payında artış olduğu gözlenmiştir.

İthalat Navlun Gideri ve İthalat Taşımada Yabancı Bayraklıların Payı (milyar ABD doları, yüzde)

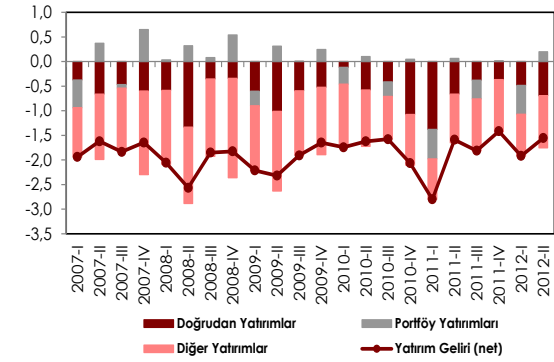
Kaynak: TCMB.

1.6 Gelir Hesabı

26. Gelir dengesinden kaynaklanan net çıkışlar, 2012 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 1,2 azalarak 1,6 milyar ABD doları seviyesinde

gerçekleşmiştir. Söz konusu çıkışta en büyük paya sahip olan yatırım geliri kalemi altında yer alan doğrudan yatırımlar ve diğer yatırımlar, sırasıyla 0,7 milyar ve 1,1 milyar ABD doları net çıkış kaydetmiştir.

Yatırım Geliri (net) Kompozisyonu (milyar ABD doları)

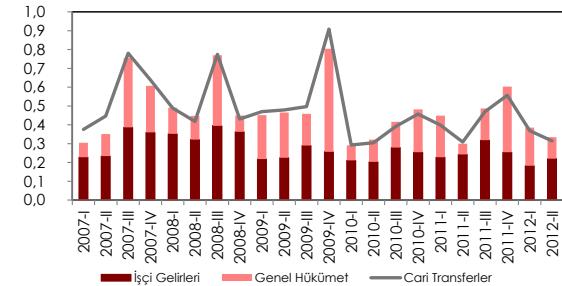

Kaynak: TCMB.

1.7 Cari Transferler

27. 2012 yılının ikinci çeyreğinde cari transferlerden kaynaklanan girişler, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 1,2 azalarak 1,6 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde yurtdışında yerleşik vatandaşların Türkiye'deki yakınlarına gönderdikleri havalelerden oluşan işçi gelirleri ilk sırada yer almıştır.

Cari Transferler ve İşçi Gelirleri (milyar ABD doları)

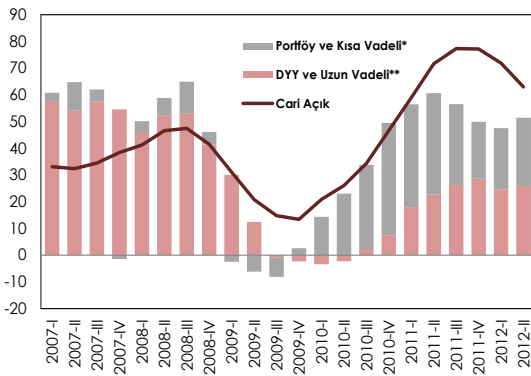
Kaynak: TCMB.

II. Sermaye ve Finans Hesapları

28. 2012 yılının ikinci çeyreğinde, rezerv değişimleri (TCMB, bankalar ve diğer sektörler) ile IMF kredileri hariç tutulduğunda, 20,9 milyar ABD doları sermaye girişi gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın ikinci çeyreğinde olduğu gibi, bu yılın aynı çeyreğinde de bankalar ve diğer sektörlerin net kredi kullanıcısı oldukları gözlenmiştir. Bankalar ve diğer sektörlerin kısa vadeli kredileri, borç senetleri (net DİBS alımları ile Hazine ve bankaların yurt dışı tahvil ihraçları) kaynaklı portföy girişleri ile doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) sermaye girişlerinin temel kaynakları olmuştur. Bu dönemde, her ikisi de bir önceki çeyreğe göre artış gösteren portföy yatırımları ve kısa vadeli sermaye girişlerinin payında artış, DYY ve uzun vadeli sermaye girişlerinin payında ise azalış gözlenmiştir.

Cari İşlemler Hesabı ve Finansmanı (yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

*Portföy ve kısa vadeli sermaye hareketleri; hisse senetleri, hükümetin yurtiçi borç senetleri, bankalar ve diğer sektörlerin kısa vadeli kredileri ile bankalardaki mevduat kaleminin toplamından oluşmaktadır.

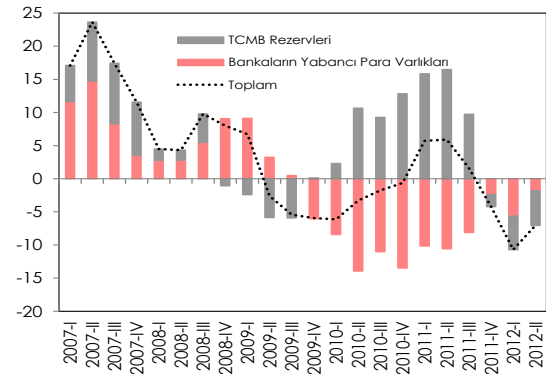
**Uzun vadeli sermaye hareketleri; bankalar ve diğer sektörlerin uzun vadeli net kredileri ile bankalar ve Hazine'nin yurtdışına ihraç ettikleri tahvilleri kapsamaktadır.

29. 2012 yılının ikinci çeyreğinde TCMB rezervlerinin 5,6 milyar ABD doları artış göstermesinde, bankaların Merkez Bankası

nezdinde tuttukları mevduatlardaki artış ile Hazine'nin Haziran ayındaki yurt dışı tahvil ihracı etkili olmuştur. Bu dönemde, bankaların yabancı para varlıklarının da 1,6 milyar ABD doları azalması sonucunda, toplam uluslararası rezervler 3,7 milyar ABD dolarlık bir artış göstermiştir.

Uluslararası Rezervler

(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

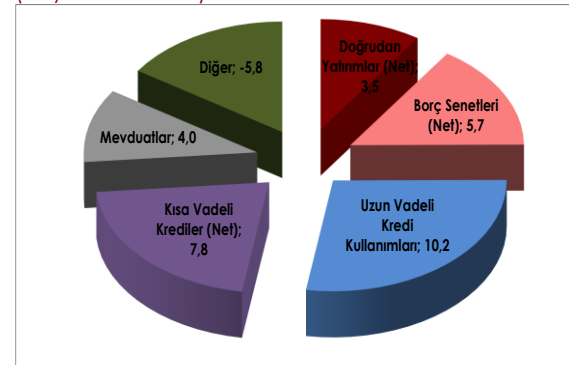

Kaynak: TCMB.

Not: (+) artış; (-) azalış

30. 2012 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre cari transferler hariç cari işlemler açığı 8,9 milyar ABD doları azalış göstermiş ve finansman ihtiyacı 25,3 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.² Finansman kaynakları açısından incelendiğinde ise, özellikle diğer sektörler ve bankaların uzun ve kısa vadeli kredi kullanımları, borç senetleri (net DİBS alımları ile Hazine ve bankaların yurt dışı tahvil ihraçları) ve bankaların yurt içinde yerleşik bankalar nezdindeki mevduatları ile DYY önemli yer tutmaktadır.

Seçilmiş Finansman Kaynakları Kalemleri* (milyar ABD doları)

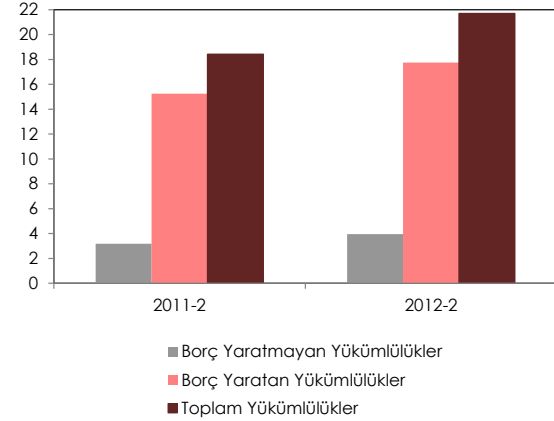
Kaynak: TCMB.

*2012 yılı ikinci çeyreği gerçekleştirmelerini göstermektedir.

² Bakınız Ek Tablolar, "Dış Finansman İhtiyacı ve Finansman Kaynakları".

31. Finansman kaynaklarındaki gelişmelere paralel olarak, 2012 yılının ikinci çeyreğinde borç yaratan finansman kaynakları 17,7 milyar ABD doları, borç yaratmayan finansman kaynakları ise 4,0 milyar ABD doları artmıştır. 2011 yılının aynı çeyreğinde ise söz konusu kaynaklar sırasıyla 15,2 ve 3,2 milyar ABD doları artış göstermiştir.³

Finans Hesapları Altında Dış Borç Yaratan ve Yaratmayan Yükümlülükler (milyar ABD doları)

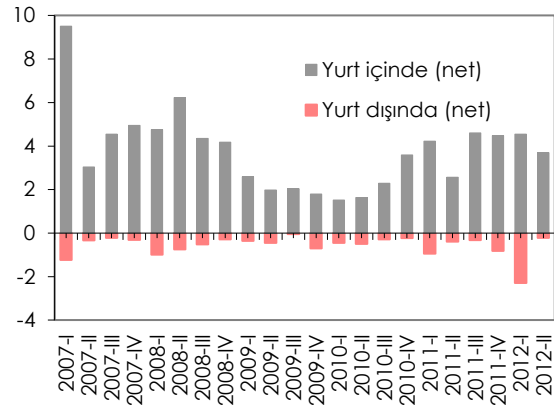

Kaynak: TCMB.

2.1 Doğrudan Yatırımlar

32. 2012 yılının ikinci çeyreğinde yurt içine yapılan doğrudan yatırımların 3,7 milyar ABD doları ve yurt dışına yapılan doğrudan yatırımların ise 0,2 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmesi sonucunda, net doğrudan yatırımlar, 2011 yılının aynı çeyreğine göre yüzde 59,1 artarak 3,5 milyar ABD doları olmuştur.

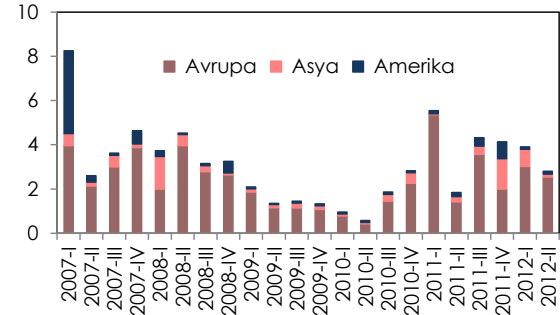
Doğrudan Yatırımlar (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

33. Yurt içine yapılan doğrudan yatırımlarda ana yatırımcının Avrupa ülkeleri olduğu gözlenmektedir. Bu eğilim 2012 yılının ikinci çeyreğinde de devam etmiş ve toplamdaki payı yüzde 90,8 olarak gerçekleşmiştir.

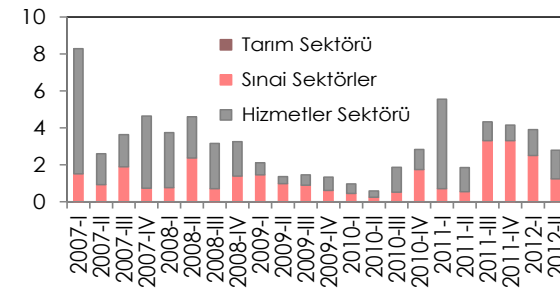
Türkiye'deki Doğrudan Yatırımlar - Coğrafi Dağılım (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

34. Yurt dışı yerleşiklerin Türkiye'deki doğrudan yatırımlarının sektörel dağılımı incelendiğinde, 2012 yılının ikinci çeyreğinde hizmetler sektörü ana grubuna 1,6 milyar ABD doları, sınai sektörlere ise 1,2 milyar ABD doları düzeyinde yatırım yapıldığı görülmektedir. Hizmetler sektörüne yapılan yatırımların yüzde 73,3'ünü inşaat yatırımları, sınai sektörlere yapılan yatırımların yüzde 69,3'ünü ise imalat sanayii yatırımları oluşturmuştur.

Türkiye'deki Doğrudan Yatırımlar - Sektörel Dağılım (milyar ABD doları)

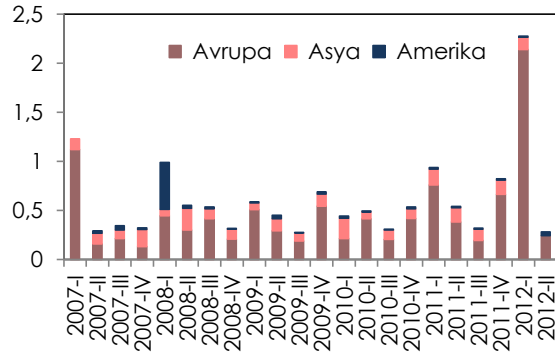

Kaynak: TCMB.

35. "Doğrudan Yatırımlar/Yurt Dışında/Çıkış" kaleminin ülke dağılımı incelendiğinde, en çok yatırımın yapıldığı Avrupa ülkelerinin payı 2011 yılında yüzde 75,2 seviyesinde iken, 2012 yılı ikinci çeyreğinde azalarak yüzde 57,1 olarak gerçekleşmiştir.

³ Bakınız Ek Tablolar, "Ödemeler Dengesi Borç Yaratan ve Borç Yaratmayan Akımlar".

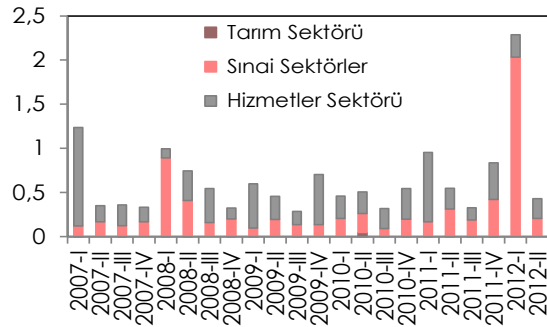
Yurt Dışındaki Doğrudan Yatırımlar - Coğrafi Dağılım (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

36. 2012 yılının ikinci çeyreğinde, yurt içi yerleşik kişilerce yurt dışında yapılan 0,4 milyar ABD doları tutarındaki yatırımların yüzde 52,0'nünün hizmetler sektörüne ve yüzde 48,0'nünün da sınai sektörlerle yapıldığı gözlenmiştir.

Yurt Dışındaki Doğrudan Yatırımlar - Sektörel Dağılım (milyar ABD doları)

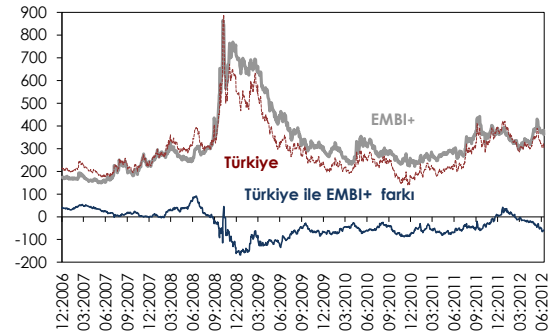

Kaynak: TCMB.

2.2 Portföy Yatırımları

37. Euro bölgesinde devam eden finansal kriz ile birlikte uygulanan kemer sıkma politikaları ile ABD büyüme ve istihdam verilerinin beklentilerin altında gerçekleşmesi, küresel ekonomide istikrarın henüz tesis edilememesine yol açmıştır. 2012 yılının ikinci çeyreğinde Türkiye'nin risk priminde gözlenen iyileşme sonrasında Türkiye'nin getiri farkı (risk primi), Gelişen Piyasalar Tahvil Endeksi (EMBI+) ortalama risk priminin altında kalmış ve söz konusu iki risk primi arasındaki farkın Türkiye lehine açıldığı görülmüştür.

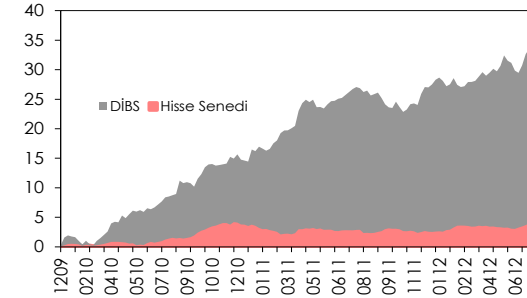
İkincil Piyasa Getiri Farkları ve Türkiye'nin Görelî Durumu (baz puan)

Kaynak: JP Morgan.

38. Özellikle, Haziran ayındaki alımlar nedeniyle, 2012 yılının ikinci çeyreğinde, DİBS kaynaklı net girişler 3,5 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Hisse senedi piyasasında ise Nisan ve Mayıs aylarındaki net satımlara karşın, ikinci çeyrekte 0,3 milyar ABD doları değerinde net giriş kaydedilmiştir.

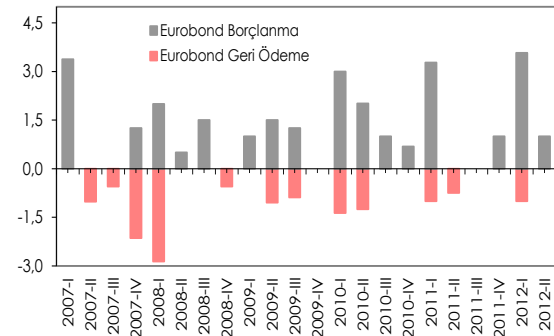
Yabancıların Menkul Kıymet Alımı (kümülatif, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

39. Hazine, Haziran ayında yurt dışında gerçekleştirdiği tahvil ihracı ile yılın ikinci çeyreğinde ABD doları cinsinden 1,0 milyar ABD doları borçlanmıştır. Aynı dönemde, Hazine'nin tahvil ihracı geri ödemesi bulunmamaktadır.

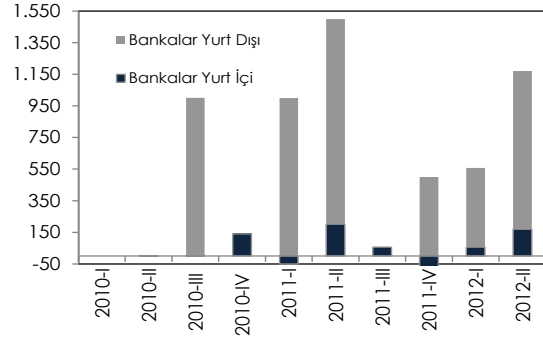
Genel Hükümet'in Yurt Dışında Tahvil İhracı (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

40. Bankalar, yurt dışında tahvil ihracı yoluyla yılın ikinci çeyreğinde 1,0 milyar ABD doları borçlanırken, diğer sektörler bu dönemde yurt dışında tahvil ihracında bulunmamışlardır. 2012 yılının ikinci çeyreğinde yurt dışı yerleşikler, bankalar ve diğer sektörlerin yurt içinde ihraç ettiği borç senetleriyle ilgili olarak, sırasıyla 170 milyon ABD doları ve 3 milyon ABD doları değerinde net alım gerçekleştirmişlerdir.

Bankaların Borçlanma Senetleri (milyon ABD doları)

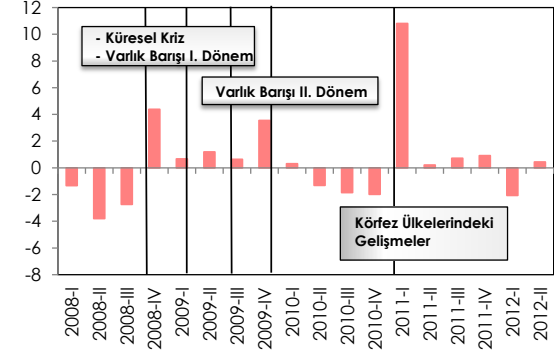

Kaynak: TCMB.

2.3 Krediler ve Mevduat

41. Diğer sektörlerin yurt dışı bankalardaki (yurt içi bankaların yurt dışı şubeleri dahil) mevduat değişimlerini gösteren "Finans Hesapları / Diğer Yatırımlar / Varlıklar / Efektif ve Mevduat / Diğer Sektörler" kaleminin veri kaynağı Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements, BIS)'nin yayımladığı yerel bankacılık istatistikleri olup, BIS bu verileri 3 aylık bazda ve yaklaşık dört aylık bir gecikme ile açıklamaktadır. 2011 yılı verilerinden başlamak üzere, BIS verisi açıklanmaya kadar, bankaların yurt dışı şubelerine ait veriler gösterge niteliğinde kullanılmaya başlanmıştır. Bu çerçevede, 2012 yılı ilk çeyreği için kesinleşen BIS verilerine göre, diğer sektörlerin yurt dışındaki mevduatı 2,1 milyar ABD doları artarken; 2012 yılı ikinci çeyreği için gösterge niteliğindeki veriler 0,4 milyar ABD dolarlık bir azalışa işaret etmektedir.

Diğer Sektörlerin Yurt Dışı Mevduatı (milyar ABD doları)

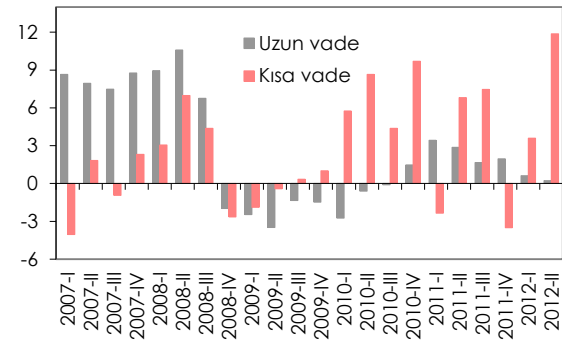

Kaynak: TCMB.

(+): Yurtdışı mevduat azalışı, (-): Yurtdışı mevduat artışı

42. IMF kredileri ile banka ve diğer sektörlerin efektif ve mevduatları hariç diğer yatırımlar hesabı incelendiğinde, uzun vadeli hareketlerde, 2011 yılının ikinci yarısından itibaren azalma eğilimi gösteren net girişlerin, 2012 yılının ikinci çeyreğinde 0,2 milyar ABD doları olarak gerçekleştiği gözlenmiştir. Diğer taraftan, kısa vadeli hareketlerde ise, bankalar ve diğer sektörlerin kısa vadeli net kredilerindeki 5,1 milyar ABD dolarlık ve yurt dışında yerleşik banka ve kişilerin mevduatlarındaki 4,4 milyar ABD dolarlık artışların etkisiyle aynı dönemde toplam 11,9 milyar ABD dolarlık net girişler gözlenmiştir.

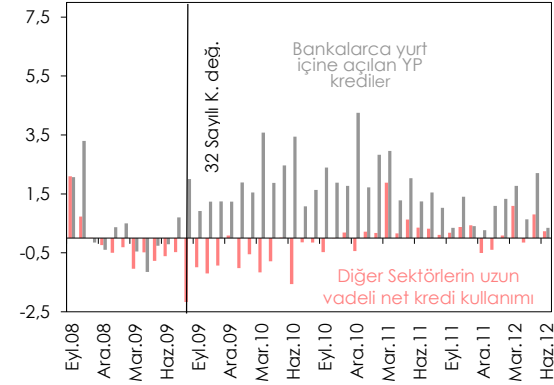
Diğer Yatırımlar Hesabı (milyar ABD doları, net)

Kaynak: TCMB.

43. Uluslararası kredi piyasalarında yaşanan daralmayla beraber 2009 ve 2010 yılında net kredi geri ödeyicisi olan diğer sektörler, yurt dışından sağlamış olduğu hem uzun hem de kısa vadeli kredilerde ortaya çıkan belirgin artışın neticesinde, Aralık ayı haricinde 2011 yılında ve Ocak ayı haricinde 2012 yılının ilk iki çeyreğinde net kredi kullanıcısı durumuna gelmiştir.

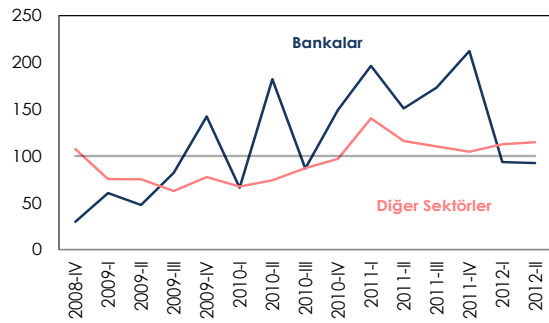
Diğer Sektörlerin Uzun Vadeli Net Kredi Kullanımı ve Bankalarca Yurt İçine Açılan YP Kredileri (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

44. Bankalar, uzun vadeli kredilerde 2012 yılının ilk iki çeyreğinde net geri ödeyici olmuşlardır. Böylece bankaların uzun vadeli borç çevirme oranı, yılın ikinci çeyreğinde yüzde 92,5 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu orandaki düşüşün, bankaların yurt dışı finansman bulma zorluğundan değil, yurt içi kredi artışındaki yavaşlamadan kaynaklandığı düşünülmektedir.

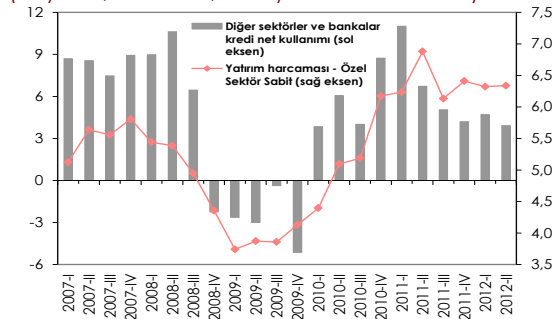
Bankalar ve Diğer Sektörlerin Uzun Vadeli Dış Borç Çevirme Oranı (yüzde)

Kaynak: TCMB.

Uzun Vadeli Net Kredi Kullanımı ve Diğer Sektörlerin Yatırım Harcamaları

(milyar TL, 1998=100, 32 sayılı Karar etkisi dahil)

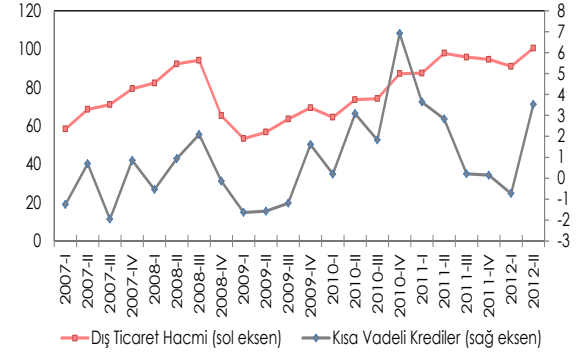

Kaynak: TCMB.

45. Bankaların yurt dışından kısa vadeli net kredi kullanımlarında, 2011 yılının ilk çeyreğinden itibaren gözlenen düşüş, 2012 yılının ikinci çeyreğinde yerini belirgin bir

artışa bırakmış ve bu dönemde bankaların 3,5 milyar ABD doları net kısa vadeli kredi kullanımında bulunduğu gözlenmiştir.

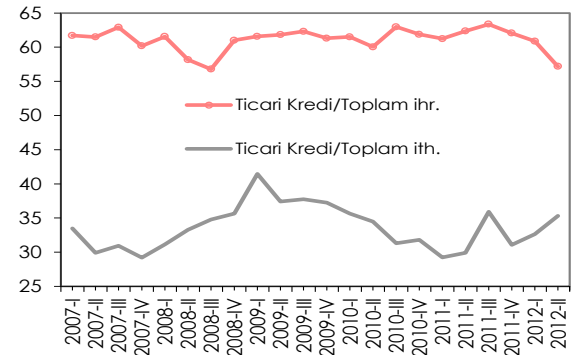
Bankaların Yurt Dışından Sağladığı Kısa Vadeli Krediler (net, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

46. 2012 yılının ikinci çeyreğinde ticari kredilerin ihracat içindeki payı bir önceki yılın aynı çeyreğine göre ve bir önceki çeyreğe göre azalış gösterirken, ticari kredilerin ithalat içindeki payı ise anılan dönemlere göre artış göstermiştir.

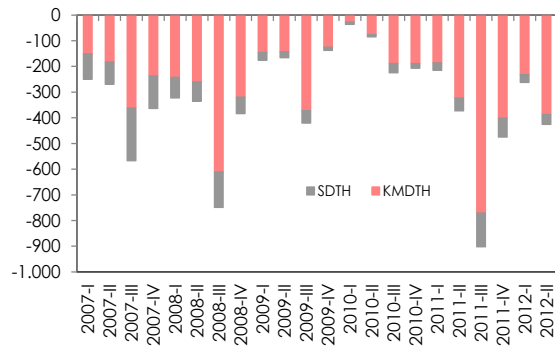
Ticari Kredilerin İthalat ve İhracata Oranı (yüzde)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

47. Yurt dışında çalışan işçilerin Merkez Bankası nezdinde açtıkları uzun vadeli kredi mektuplu döviz tevdiat hesapları (KMDTH) ile süper döviz hesaplarına (SDTH) uygulanan faiz oranlarının son olarak 2010 Ekim ayında düşürülmesinin de etkisiyle bu hesaplarda gözlenen çıkış, 2012 yılının ikinci çeyreğinde de devam etmiştir.

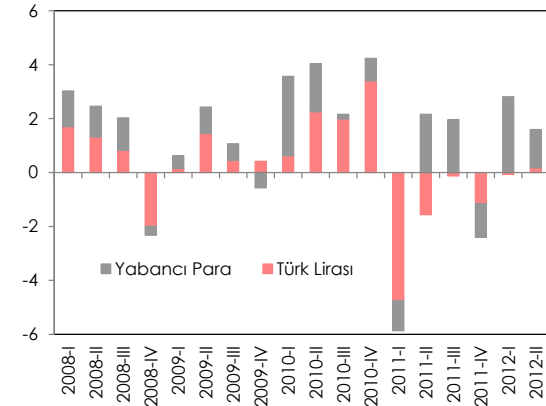
KMDTH ve Süper Döviz Hesapları (milyon ABD doları)

Kaynak: TCMB.

48. Yurt dışı yerleşiklerin yurt içi bankalardaki mevduatı, 2012 yılının ilk çeyreğinde olduğu gibi, ikinci çeyreğinde de belirgin bir artış göstermiş ve 4,4 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu artışta yurt dışında yerleşik bankaların yabancı para cinsinden mevduatlarının 1,4 milyar ABD doları ve yurt dışında yerleşik kişilerin mevduatlarının ise 2,8 milyar ABD doları artması etkili olmuştur.

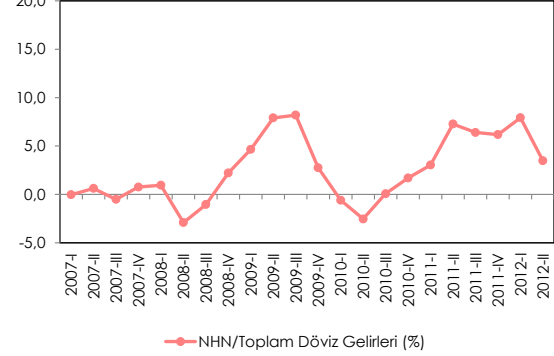
Yurt Dışında Yerleşik Bankaların Yurt İçinde Yerleşik Bankalardaki Mevduat - YP ve TL Dağılımı (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

49. Net Hata Noksan kaleminin ödemeler dengesi tablosundaki toplam mal ihracatı, hizmetler dengesi/gelir, gelir dengesi/gelir ve cari transferler toplamı olarak hesaplanan toplam döviz gelirlerine oranı, 2012 yılının ikinci çeyreğinde belirgin bir düşüş göstererek yüzde 3,5 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Net Hata Noksan (NHN) ve Toplam Döviz Gelirleri (yıllıklandırılmış, yüzde)

Kaynak: TCMB.

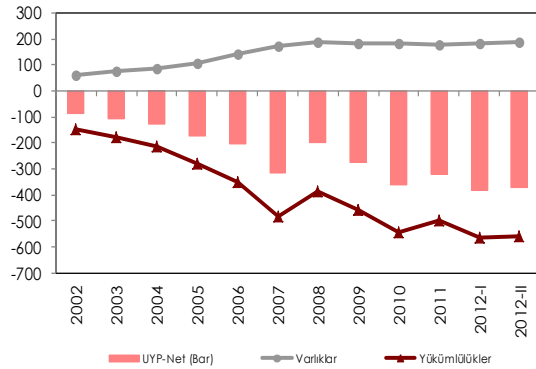

III. Uluslararası Yatırım Pozisyonu

50. Türkiye'deki yerleşiklerin yurt dışı yerleşiklerden olan finansal alacakları ve rezerv varlıkları ile yurt dışı yerleşiklere olan finansal yükümlülüklerinin belli bir tarihteki stok değerini gösteren Uluslararası Yatırım Pozisyonu (UYP)'na göre, 2012 yılı ikinci çeyrek sonu itibarıyla Türkiye'nin yurt dışı varlıkları 186,6 milyar ABD doları, yükümlülükleri ise 556,7 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

51. 2012 yılı birinci çeyreğinde -379,7 milyar ABD doları olan ve Türkiye'nin yurt dışı varlıkları ile yurt dışına olan yükümlülüklerinin farkı olarak tanımlanan net UYP, ikinci çeyrek sonunda -370,1 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Net UYP'nin 9,6 milyar ABD dolarlık azalışında, varlıkların 2,1 milyar ABD doları artması ile yükümlülüklerin 7,5 milyar ABD doları azalışı belirleyici olmuştur.

Uluslararası Yatırım Pozisyonu-UYP (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

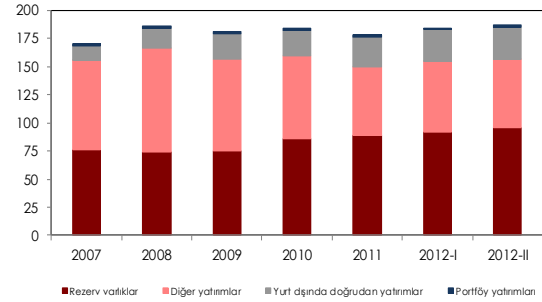
52. 2012 yılı ikinci çeyrek sonu itibarıyla birinci çeyrek sonuna göre Türk Lirasının ABD doları karşısında nominal olarak yüzde 2,5 değer kaybetmesi, İMKB endeksinin yüzde 0,2 artması ve ödemeler dengesi kaynaklı net 1,2 milyar ABD dolarlık hisse senedi alışlarına rağmen, hisse senedi stokunu 50,4 milyar ABD dolarına düşürmüştür.

53. Yurt içinde doğrudan yatırım stoku, değer ve kur farkı değişimlerinin etkisi nedeniyle ödemeler dengesi kaynaklı 8,2 milyar ABD dolarlık girişe rağmen dönem sonunda 162,8 milyar ABD dolarına düşmüştür.

3.1 Varlıklar

54. 2012 yılı ikinci çeyreğinde rezerv varlıklar ile yurt dışındaki doğrudan yatırımlarda gözlenen artışlar sonucunda varlık stoku birinci çeyrek sonuna göre 2,1 milyar ABD doları artış göstermiştir. Bu dönemde 186,6 milyar ABD dolarlık varlık stokunun kompozisyonu önceki çeyrek sonuna göre fazla değişmemiş ve yüzde 51'ini rezerv varlıklar, yüzde 33'ünü diğer yatırımlar, yüzde 15'ini yurt dışında doğrudan yatırımlar ve yüzde 1'ini ise portföy yatırımları oluşturmuştur.

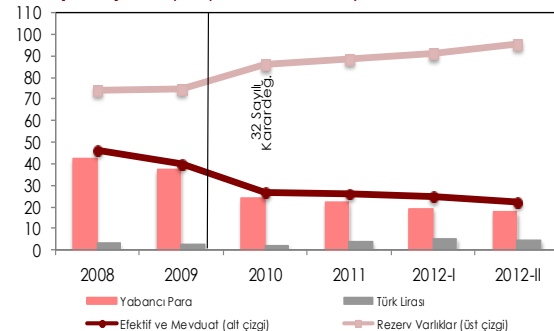
Varlıkların Kompozisyonu (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

55. Diğer yatırımların alt kalemlerinden bankaların efektif ve mevduatları, yabancı para varlıklardaki 2012 yılı birinci çeyrek sonuna göre 1,8 milyar ABD doları azalışın etkisiyle 22,5 milyar ABD dolarına düşmüştür. Diğer sektörlerin yurt dışındaki varlıkları ise 2012 yılı ikinci çeyreğinde önemli bir değişiklik göstermemiş ve 21,3 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Rezerv Varlıklar ve Yurt İçi Bankaların Yurt Dışındaki Efektif ve Mevduatının Yabancı ve Türk Lirası Kompozisyonu (milyar ABD doları)

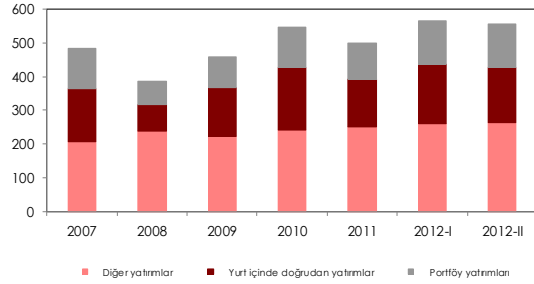

Kaynak: TCMB.

3.2 Yükümlülükler

56. 2012 yılı ikinci çeyreğinde yükümlülük kalemleri birinci çeyrek sonuna göre 7,5 milyar ABD doları azalmıştır. Doğrudan yatırımlar 14,5 milyar ABD doları azalırken, portföy yatırımları 3,2 milyar ABD doları, diğer yatırımlar ise 3,7 milyar ABD doları artış göstermiştir. Dönem sonu itibarıyla, 556,7 milyar ABD dolarlık yükümlülük stokunun yüzde 39'unu diğer yatırımların alt kalemleri olan ticari ve diğer krediler, yüzde 29'unu yurt içinde doğrudan yatırımlar, yüzde 23'ünü portföy yatırımları ve yüzde 8'ini ise diğer yatırımların alt kalemi olan mevduat oluşturmuştur.

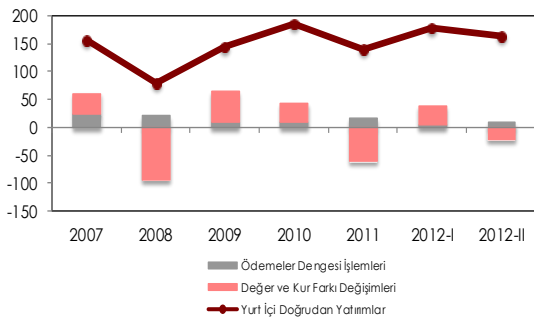
Yükümlülüklerin Kompozisyonu (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB

57. 2012 yılı ikinci çeyrek sonu itibarıyla yurt içinde doğrudan yatırım stoku, birinci çeyrek sonuna göre yüzde 8,2 oranında ve 14,5 milyar ABD doları azalış ile 162,8 milyar ABD dolarına düşmüştür. Aynı dönemde, net yurt içi doğrudan yatırımların ödemeler dengesi kaynaklı olarak 8,2 milyar ABD doları giriş gösterdiği ve İMKB Ulusal 100 endeksinin yüzde 0,2 arttığı dikkate alındığında, Türk Lirasının ABD doları karşısında nominal olarak yüzde 2,5 değer kaybetmesinin söz konusu azalışta temel etken olduğu anlaşılmaktadır.

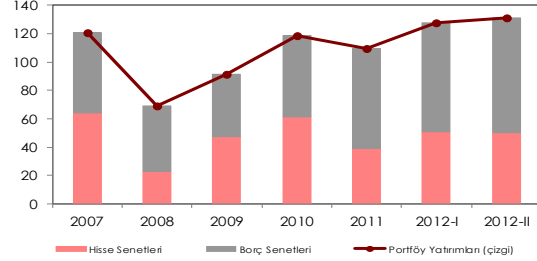
Yurt İçinde Doğrudan Yatırımların Değişim Kaynakları (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

58. Portföy yatırımları stokunun yüzde 39'unu oluşturan yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi stoku 2012 yılı ikinci çeyrek sonu itibarıyla bir önceki çeyrek sonuna göre yüzde 1,1'lik azalışla 50,4 milyar ABD doları olmuşken, yurt dışı yerleşiklerin mülkiyetindeki, Hazine'nin yurt dışında ihraç ettiği tahvil stoku (yurt içi yerleşiklerce alınan tahvil stoku düşüldükten sonra) yüzde 2,6'lık azalışla 29 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde, yurt dışı yerleşiklerin mülkiyetindeki DİBS stoku yüzde 8,2'lik artışla 45,5 milyar ABD doları olmuş, bu tutarın 8,3 milyar ABD dolarlık kısmı repo işlemlerinden kaynaklanmıştır (Kutu 3).

Portföy Yatırımlarının Kompozisyonu (milyar ABD doları)

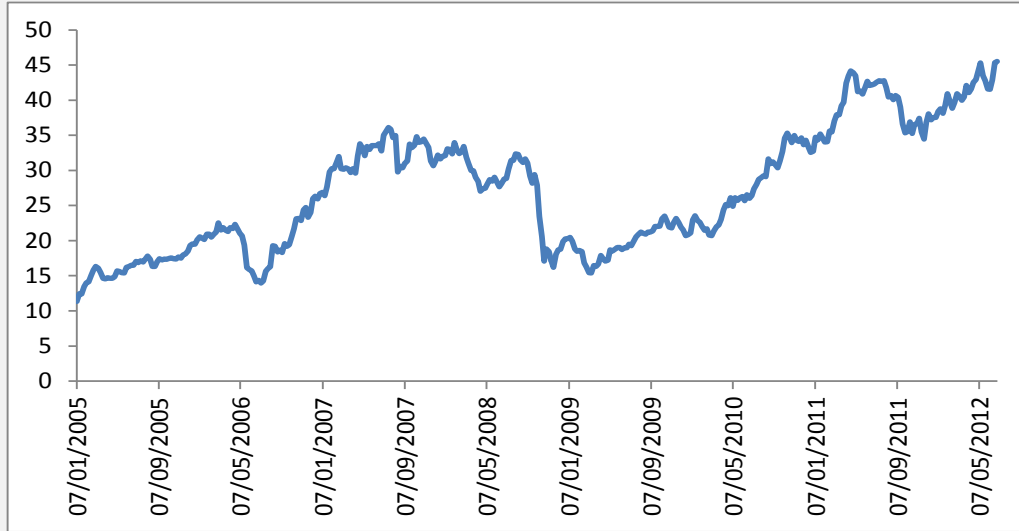
Kaynak: TCMB.

Kutu 3

Yurt Dışı Yerleşiklerin Mülkiyetindeki Devlet İç Borçlanma Senetlerinin Yapısı

Geçtiğimiz on yılda yabancıların Türkiye'ye yönelik portföy yatırımları önemli oranda artış göstermiştir. Söz konusu portföy yatırımlarının önemli bir kısmı, yurt dışı yerleşiklerin Devlet İç Borçlanma Senetleri'ne (DİBS) yaptığı yatırımlardan oluşmaktadır. Aşağıdaki grafik, 2005 yılı başından günümüze kadar yabancıların elindeki DİBS stokunun haftalık bazda gelişimini göstermektedir. 2005 yılı başında yaklaşık 11 milyar ABD doları düzeyinde olan bu rakam, 2012 yılı Haziran ayı sonunda yaklaşık 46 milyar ABD doları düzeyine çıkmıştır.

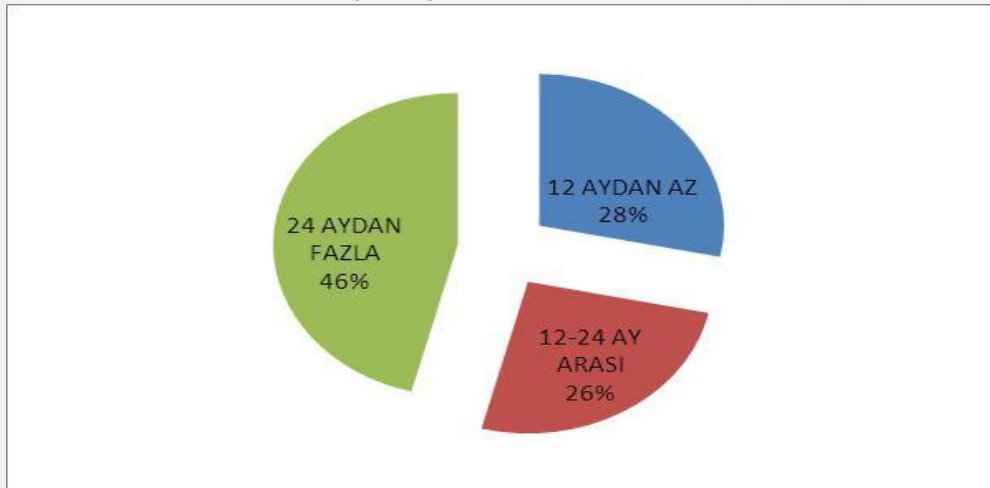
Grafik 1. Yurt Dışı Yerleşiklerin DİBS Stokunun Gelişimi (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB

Merkez Bankası'nın bu konuya yönelik haftalık olarak yayımladığı Yurt Dışı Yerleşiklerin Mülkiyetindeki Menkul Kıymetler yayınında, yabancıların elindeki DİBS portföyünün yapısına yönelik bilgiler bulunmaktadır. Buna göre, 2012 yılı Haziran ayı itibarıyla stokun yüzde 46'lık kısmı iki yıldan uzun vadeli DİBS'lerden oluşurken, vadesine bir yıldan az kalmış DİBS'ler toplam stokun sadece yüzde 28'lik kısmını oluşturmaktadır (Grafik 2).

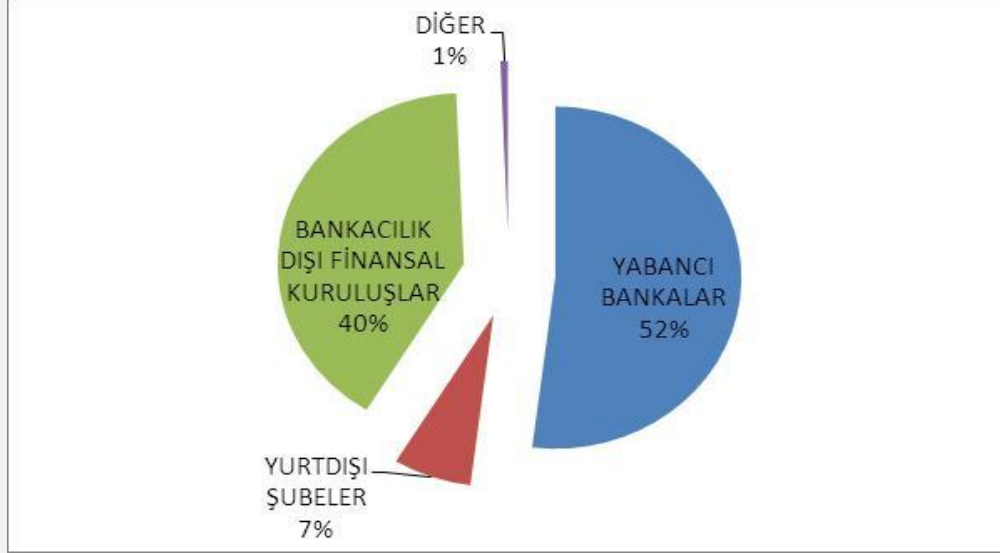
Grafik 2. Yurt Dışı Yerleşiklerin DİBS Stokunun Vade Yapısı (yüzde)

Kaynak: TCMB

Öte yandan, alacaklı bazında bakıldığında DİBS stokunun yüzde 52'lik kısmı yabancı bankaların, yüzde 7'lik kısmı Türk bankalarının yurt dışı şubelerinin sahipliğinde olurken, bankacılık dışı finansal kuruluşların payı yüzde 40 düzeyindedir (Grafik 3).

Grafik 3. Yurt Dışı Yerleşiklerin DİBS Stokunun Alacaklı Dağılımı (yüzde)

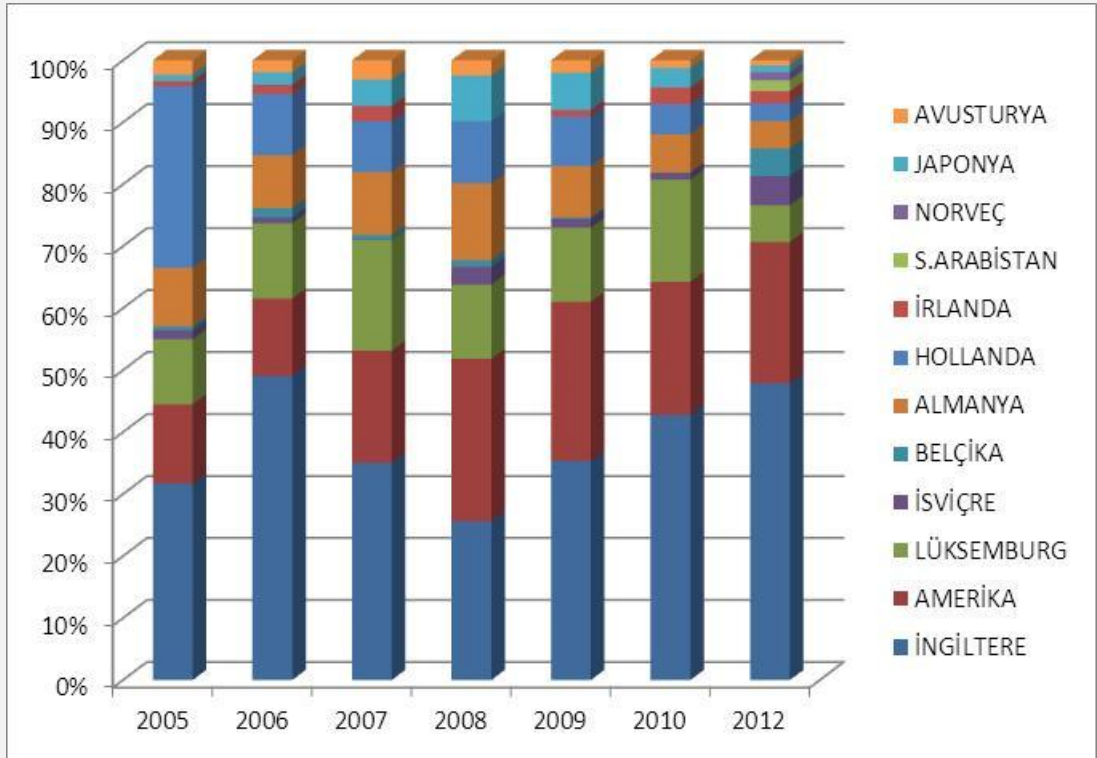
Kaynak: TCMB.

Söz konusu stokun yapısına yönelik ilgi çekebilecek diğer bir bilgi de, yurt dışı yerleşik yatırımcıların ülke bilgisidir. Bu bilgiye ulaşılabilmesi amacıyla Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından yürütülmekte olan Koordineli Portföy Yatırım Anketi (CPIS)'nden faydalanmak mümkündür.

CPIS, IMF'nin gözetimi altında 78 ülkenin (Türkiye dahil) katılımıyla gerçekleştirilen bir çalışmadır. Söz konusu anket kapsamında katılımcı ülkeler, yurt içi yerleşiklerin yurt dışında kısa ve uzun vadeli menkul kıymetler ile hisse senetlerine yapmış olduğu yatırımları coğrafi dağılımını da içerecek şekilde IMF'ye raporlamaktadır. IMF, söz konusu anket verilerini kullanarak katılımcı ülkelerin portföy yatırım yükümlülüklerinin coğrafi dağılımını türetmektedir. IMF'nin yıllık olarak yayımladığı bu veri 2010 yılına kadar gelmektedir. Öte yandan, bahsi geçen coğrafi dağılım bilgisini doğrudan ve güncel şekilde elde etmek amacıyla İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından 2012 yılı Temmuz ayından itibaren Türkiye'de yurt dışı yerleşikler adına saklama hizmeti veren kuruluşlardan yatırımcıların ülke bilgisi de alınmaya başlanmıştır. Her iki veri seti kullanılarak hazırlanmış olan Grafik 4 aşağıda yer almaktadır.

Grafik 4 incelendiğinde, 2012 Temmuz ayı itibarıyla, İngiltere kaynaklı yabancı yatırımcıların toplam DİBS stokunun yaklaşık yüzde 45'lik kısmını ellerinde bulundurdukları görülmektedir. Amerika kaynaklı yatırımcılar ikinci sırada yer alırken toplam stok içindeki payları yaklaşık yüzde 20 düzeyindedir. Öte yandan, stokun ülke profilinde zaman içinde önemli değişiklikler meydana geldiği görülmektedir. Bu konuda dikkat çeken bir nokta, 2005-2012 dönemi için Almanya ve Hollanda'nın Türkiye'deki menkul kıymet yatırımlarının toplam içerisindeki payında gözlenen ciddi azalıştır. İngiltere, Amerika ve İsviçre aynı dönemde payını artıran ülkeler olarak dikkat çekmektedir.

Grafik 4. Yabancı DİBS Yatırımcısının Ülke Dağılımı (yüzde)

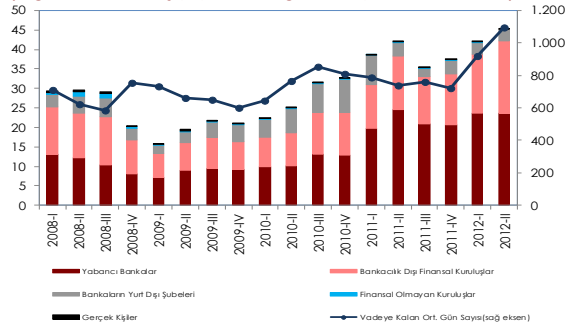
Kaynak: IMF, TCMB

Sonuç olarak, yabancıların ellerinde tuttukları DİBS stoku yıllar içinde önemli oranda artış gösterirken, stokun yapısı da değişim göstermiştir. Günümüz itibarıyla yabancılar ağırlıklı olarak uzun vadeli DİBS'lere yatırım gerçekleştirirken, banka ve bankacılık dışı finans kesiminin toplam stokun hemen hemen tamamını elinde tuttukları görülmektedir. Öte yandan, toplam stokun yaklaşık yüzde 65'lik kısmı iki ülke kaynaklı yatırımcılardadır.

59. Yurt dışında yerleşiklerin mülkiyetindeki DİBS stokunun alacaklıya göre dağılımı incelendiğinde, 2012 yılının ikinci çeyreğinde birinci çeyrek sonuna göre yabancı bankaların mülkiyetindeki DİBS'ler ve yurt içi bankaların yurt dışı şubelerinin mülkiyetindeki DİBS'ler değişmezken, bankacılık dışı finansal kuruluşların mülkiyetindeki DİBS'ler 3 milyar ABD doları artış göstermiştir. Ayrıca, yurt dışında yerleşik kişilerin mülkiyetindeki DİBS'lerin vadeye kalan ortalama gün sayısı, 2012 yılının ikinci çeyreğinde birinci çeyrek sonuna göre artış göstererek, 1.095 gün olarak gerçekleşmiştir.

Alacaklıya Göre Dağılım ve Vadeye Kalan Ortalama Gün Sayısı

(ağırlıklandırılmış piyasa değeri, milyar ABD doları)

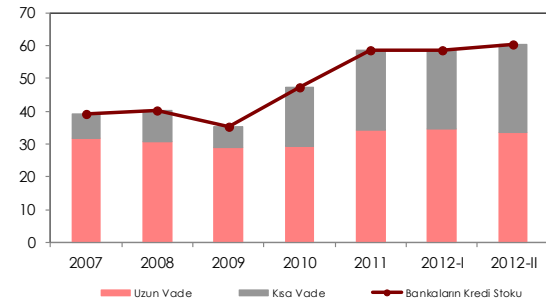

Kaynak: TCMB.

60. 2012 yılı ikinci çeyrek sonu itibarıyla bankaların toplam dış kredi stoku 60,2 milyar ABD doları olmuştur. Bir önceki çeyrek sonuna göre 1,8 milyar ABD dolar tutarındaki artış, uzun vadeli kredilerdeki 1 milyar ABD dolarlık azalışa rağmen, kısa vadeli kredi stokundaki 2,9 milyar ABD dolarlık artıştan kaynaklanmıştır.

Bankaların Krediler Stokunun Kısa ve Uzun Vade Kompozisyonu

(milyar ABD doları)

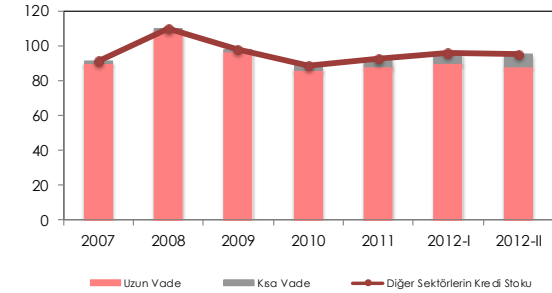
Kaynak: TCMB.

61. Son iki yıldır artış eğiliminde olan, diğer sektörlerin toplam dış kredi stoku 2012 yılı ikinci çeyrek sonu itibarıyla 463 milyar ABD

doları azalarak 95,3 milyar ABD doları olmuştur. Bu dönemdeki azalış kısa vadeli kredilerdeki 1,2 milyar ABD dolarlık artışa rağmen uzun vadeli kredi stokundaki 1,7 milyar ABD dolarlık azalıştan kaynaklanmıştır.

Diğer Sektörün Krediler Stokunun Kısa ve Uzun Vade Kompozisyonu

(milyar ABD doları)

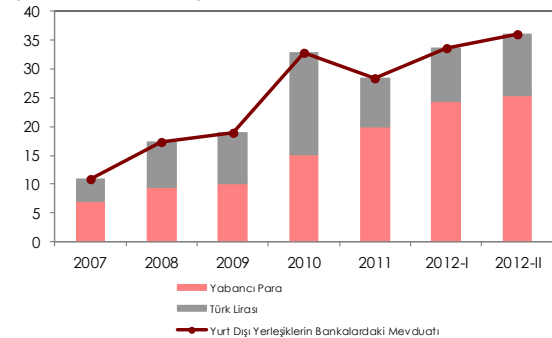

Kaynak: TCMB.

62. 2012 yılı ikinci çeyreğinde yurt dışı yerleşiklerin Türkiye'deki mevduatı birinci çeyrek sonuna göre 1,5 milyar ABD doları artmıştır. Yurt dışı yerleşiklerin yurt içi yerleşik bankalardaki yabancı para cinsinden mevduatlarının 1 milyar ABD dolarlık artış kaydetmesi söz konusu gelişmede etkili olmuştur. Yurt dışında yerleşik Türk vatandaşlarının Merkez Bankasındaki mevduatları ise aynı dönemde 1 milyar ABD doları azalarak 8,7 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

Yurt Dışı Yerleşiklerin Bankalardaki Mevduatının Yabancı Para ve Türk Lirası Kompozisyonu

(milyar ABD doları)

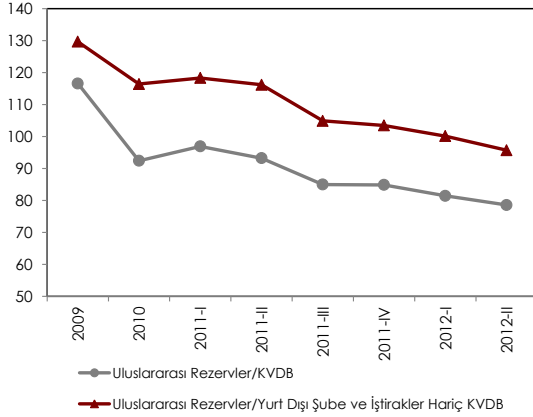

Kaynak: TCMB.

63. 2012 Haziran ayı itibarıyla, orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine 1 yıl veya daha az kalmış dış borç verisi kullanılarak hesaplanan kalan vadeye göre kısa vadeli dış borç (KVDB) stoku, bir önceki çeyrek sonuna göre yüzde 1,4'lük artışla 144,1 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde, Türkiye'nin net uluslararası rezervlerinin KVDB'ye oranı

yüzde 79 seviyesinde iken, yurt dışı şube ve iştirakler hariç tutulduğunda söz konusu oran yüzde 96 olarak hesaplanmaktadır.

Uluslararası Rezervlerin Kalan Vadeye Göre KVDB Stokuna Oranı (yüzde)

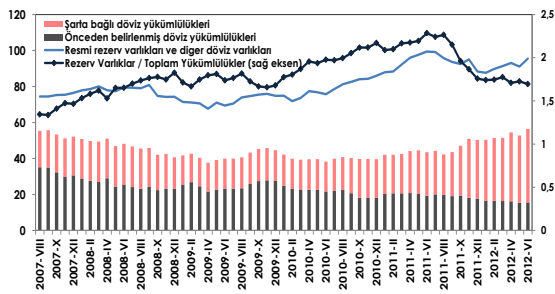

Kaynak: TCMB.

64. TCMB Resmi Rezerv Varlıkları ile diğer döviz varlıklarından oluşan rezerv varlıklar, Haziran sonu itibarıyla 2011 yıl sonuna göre yüzde 8,1 artarak 95,5 milyar ABD doları olmuştur. Aynı dönemde, orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine 1 yıl veya daha az kalmış "önceden belirlenmiş döviz yükümlülükleri", 2011 yıl sonuna göre yüzde 12,4'lük azalışla 15,6 milyar ABD doları olurken, ağırlıklı olarak bankaların bankamız nezdindeki döviz ve altın cinsinden mevduat munzam karşılıklarını içeren "şarta bağlı döviz yükümlülükleri", yüzde 25,6'lık artışla 40,8 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak, rezerv varlıkların toplam yükümlülükler (önceden belirlenmiş ve şarta bağlı döviz yükümlülüklerine) oranı, Haziran ayında 1,69 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Rezerv Varlıklar ve Döviz Varlıklarından Kısa Dönem Net Çıktılar

(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

IV. Ek Tablolar

Dış Finansman İhtiyacı ve Finansman Kaynakları (milyar ABD doları)

	2011				2011	2012		2012
	I	II	III	IV		I	II	
Finansman İhtiyacı	-19,9	-33,8	-25,6	-26,4	-105,6	-29,3	-25,3	-54,6
Cari İşlemler Dengesi (Cari Transferler Hariç)	-21,9	-23,5	-16,3	-17,1	-78,9	-16,6	-14,7	-31,3
Borç Senedi ve Kredi Geri Ödemeleri	-9,0	-11,5	-9,7	-10,3	-40,5	-10,9	-9,9	-20,8
Borç Senetleri (Yurtdışı)	-1,0	-0,8	0,0	0,0	-1,8	-1,0	0,0	-1,0
Uzun Vadeli Krediler	-8,0	-10,7	-9,7	-10,2	-38,7	-9,9	-9,9	-19,8
Ticari Krediler	-0,1	-0,1	-0,2	0,0	-0,4	0,0	0,0	-0,1
Merkez Bankası (IMF)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet (IMF)	-1,0	-1,6	-1,4	-1,7	-5,7	-1,0	-1,6	-2,6
Bankalar	-1,3	-2,0	-2,1	-1,6	-6,9	-2,6	-2,3	-4,9
Diğer Sektörler	-5,7	-7,1	-5,9	-6,9	-25,6	-6,3	-6,0	-12,3
Diğer Varlıklar (- artışa işaret etmektedir) 1/	11,1	1,3	0,4	1,0	13,8	-1,8	-0,7	-2,5
Finansman Kaynakları	19,9	33,8	25,6	26,4	105,6	29,3	25,3	54,6
Cari Transferler	0,4	0,3	0,5	0,6	1,7	0,4	0,3	0,7
Sermaye Hesabı	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Doğrudan Yatırımlar (Net)	3,3	2,2	4,3	3,7	13,4	2,3	3,5	5,7
Hisse Senetleri (Net)	-1,3	0,5	0,4	-0,6	-1,0	0,9	0,3	1,2
Borç Senetleri ve Krediler	25,7	25,4	12,6	18,0	81,7	14,8	23,4	38,2
Borç Senetleri	10,9	6,4	-1,9	6,7	22,0	4,5	5,7	10,2
Yurtiçi (Net)	6,6	5,1	-1,9	5,2	15,0	0,4	3,7	4,1
Yurtdışı	4,3	1,3	0,0	1,5	7,1	4,1	2,0	6,1
Uzun Vadeli Krediler	11,1	13,4	11,1	11,9	47,5	10,2	10,0	20,1
Ticari Krediler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2
Merkez Bankası (IMF)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet (IMF)	0,7	2,1	0,9	1,2	4,9	0,6	0,9	1,5
Bankalar	2,5	3,0	3,6	3,4	12,5	2,4	2,1	4,5
Diğer Sektörler	7,9	8,3	6,6	7,2	30,0	7,1	6,9	14,0
Kısa Vadeli Krediler (Net)	3,7	5,6	3,4	-0,5	12,1	0,2	7,8	7,9
Ticari Krediler	-0,4	1,8	2,6	-1,7	2,3	-0,2	2,6	2,4
Merkez Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankalar	3,6	2,8	0,2	0,1	6,8	-0,7	3,5	2,8
Diğer Sektörler	0,4	1,0	0,6	1,1	3,1	1,1	1,6	2,7
Mevduatlar (Net)	-5,8	1,2	3,1	-2,9	-4,4	3,7	4,0	7,7
Diğer Yükümlülükler	0,0	0,2	0,3	0,0	0,5	0,0	0,2	0,2
Net Hata ve Noksan	2,8	5,4	2,1	1,4	11,6	6,4	-2,9	3,5
Bankalar Eftif ve Mevduatı 2/	-1,2	4,3	-1,9	-1,0	0,2	1,5	2,1	3,6
Rezerv Varlıklar 2/	-3,9	-5,8	4,4	7,2	1,8	-0,7	-5,6	-6,3

Kaynak: TCMB.

1/ Bankaların Döviz Varlıkları hariç

2/- artışa işaret etmektedir.

Ödemeler Dengesi Borç Yaratan ve Borç Yaratmayan Akımlar (milyar ABD doları)

	2011				2011	2012		2012
	I	II	III	IV		I	II	
A) Cari İşlemler Dengesi	-21,5	-23,2	-15,8	-16,6	-77,1	-16,3	-14,3	-30,6
B) Sermaye ve Finans Hesapları	18,8	17,8	13,8	15,2	65,5	9,9	17,2	27,1
Sermaye Hesabı	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Finans Hesapları	18,8	17,8	13,8	15,2	65,6	9,9	17,2	27,1
Varlıklar	8,9	5,2	-1,8	-0,8	11,5	-2,6	1,2	-1,4
Doğrudan Yatırımlar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Portföy Yatırımları	-0,9	-0,4	-0,3	-0,8	-2,5	-2,3	-0,2	-2,5
Diğer Yatırımlar	0,7	1,6	-0,3	0,6	2,7	0,8	-0,7	0,1
Diğer Yatırımlar	9,1	4,0	-1,2	-0,6	11,3	-1,1	2,1	1,0
Yükümlülükler	13,8	18,4	11,2	8,8	52,2	13,1	21,7	34,8
Borç Yaratmayan İşlemler	3,0	3,2	5,2	4,0	15,4	5,3	4,0	9,3
Doğrudan Yatırımlar 1/	4,2	2,5	4,6	4,6	15,9	4,4	3,4	7,9
Portföy Yatırımları/Hisse Senetleri	-1,3	0,5	0,4	-0,6	-1,0	0,9	0,3	1,2
Diğer Yatırımlar/Diğer Yükümlülükler 2/	0,0	0,2	0,3	0,0	0,5	0,0	0,2	0,2
Borç Yaratan İşlemler	10,8	15,2	6,0	4,8	36,8	7,8	17,7	25,5
Portföy Yatırımları/Borç Senetleri	9,9	5,7	-1,9	6,7	20,3	3,5	5,7	9,2
Ticari Krediler	-0,5	1,8	2,4	-1,7	2,0	-0,1	2,7	2,5
Krediler	7,2	6,6	2,5	2,7	18,9	0,7	5,4	6,1
Mevduatlar	-5,8	1,2	3,1	-2,9	-4,4	3,7	4,0	7,7
Diğer Yatırımlar/Diğer Yükümlülükler 2/	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rezerv Varlıklar	-3,9	-5,8	4,4	7,2	1,8	-0,7	-5,6	-6,3
C) Net Hata ve Noksan	2,8	5,4	2,1	1,4	11,6	6,4	-2,9	3,5

Kaynak: TCMB.

1/ Doğrudan Yatırımlar içerisinde yer alan "Diğer Sermaye", Borç Yaratan İşlemler altındaki Krediler kaleminde gösterilmektedir.

2/ Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından 2009 Ağustos ve Eylül aylarında IMF üyesi ülkelere, Fon'daki kotalarına paralel olarak SDR tahsisatı yapılmıştır. Buna göre, Türkiye'ye tahsis edilen SDR karşılığı 1.497 milyon ABD doları, ödemeler dengesi istatistiklerinde "Finans Hesapları" altında "Diğer Yatırımlar / Diğer Yükümlülükler" ve "Rezerv Varlıklar / Resmî Rezervler / Döviz Varlıkları" kalemleri altında kaydedilmiştir.

Uluslararası Yatırım Pozisyonu (milyar ABD doları)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012 I	2012 II
Uluslararası Yatırım Pozisyonu, net	-314,1	-200,3	-276,9	-360,7	-322,6	-379,7	-370,1
Varlıklar	170,1	186,4	181,0	184,5	177,9	184,5	186,6
Yurt dışında doğrudan yatırımlar	12,2	17,8	22,3	22,5	26,4	28,7	28,9
Portföy yatırımları	2,0	2,0	1,9	2,3	1,8	1,4	1,2
Hisse senetleri	0,1	0,1	0,2	0,4	0,3	0,2	0,3
Borç senetleri	1,9	1,9	1,7	1,9	1,5	1,2	1,0
Diğer yatırımlar	79,5	92,4	82,0	73,7	61,3	63,1	61,0
Ticari krediler	10,3	8,6	9,3	10,5	11,1	11,7	11,5
Krediler	1,9	2,4	2,6	2,6	2,6	2,6	3,2
Efektif ve Mevduatlar	65,1	79,2	67,7	58,2	45,1	46,3	43,8
Bankalar	34,6	46,0	40,1	26,6	26,1	25,0	22,5
Yabancı para	34,6	42,7	37,4	24,1	22,2	19,5	17,8
Türk lirası	n.a.	3,4	2,7	2,5	3,9	5,4	4,7
Diğer sektörler	30,5	33,2	27,5	31,6	19,0	21,3	21,3
Diğer varlıklar	2,3	2,3	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5
Merkez Bankası	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Genel Hükümet	0,8	0,8	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
Rezerv varlıklar	76,4	74,2	74,8	86,0	88,3	91,3	95,5
Parasal altın	3,1	3,2	4,1	5,3	9,9	11,2	12,4
Özel Çekiş Hakları	0,1	0,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
IMF nezdinde rezerv varlıklar	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Yabancı Para	73,1	70,8	69,0	79,1	76,8	78,5	81,4
Döviz varlıkları ve mevduatlar	5,4	4,1	5,1	7,8	10,8	5,9	7,3
Menkul kıymetler	67,7	66,8	63,9	71,3	66,0	72,5	74,2
Diğer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yükümlülükler	484,2	386,7	457,9	545,2	500,5	564,2	556,7
Yurt içinde doğrudan yatırımlar (*)	155,1	80,4	143,7	185,8	140,0	177,3	162,8
Portföy yatırımları	120,6	68,8	91,2	118,4	109,4	127,5	130,7
Hisse senetleri	64,2	23,2	47,2	61,5	39,1	51,0	50,4
Borç senetleri	56,4	45,6	43,9	56,9	70,3	76,6	80,3
Bono ve tahviller	56,4	45,6	43,9	56,9	70,3	76,6	80,3
Genel Hükümet	56,4	45,6	43,9	55,5	66,1	71,9	74,5
Yurt içi	32,2	20,4	21,1	32,7	37,5	42,1	45,5
Yurt dışı	24,3	25,2	22,9	22,8	28,5	29,8	29,0
Bankalar	0,0	0,0	0,0	1,1	4,0	4,5	5,6
Diğer Sektörler	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Diğer yatırımlar	208,5	237,5	223,0	241,0	251,0	259,4	263,1
Ticari krediler	21,5	22,6	21,6	23,4	25,7	25,7	28,1
Diğer sektörler	21,5	22,6	21,6	23,4	25,7	25,7	28,1
Uzun vade	0,4	0,6	0,5	0,6	0,3	0,4	0,4
Kısa vade	21,1	22,0	21,1	22,8	25,4	25,3	27,6
Krediler	160,3	183,5	167,7	171,6	185,9	188,9	188,8
Merkez Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
IMF kredileri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Diğer uzun vade	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kısa vade	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet	30,1	33,5	34,7	36,0	34,9	34,7	33,3
Uzun vade	30,1	33,5	34,7	36,0	34,9	34,7	33,3
Kısa vade	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankalar	39,1	40,1	35,4	47,4	58,5	58,4	60,2
Uzun vade	31,5	30,6	29,1	29,3	34,3	34,4	33,3
Kısa vade	7,5	9,5	6,3	18,1	24,2	24,0	26,8
Diğer sektörler	91,2	109,9	97,5	88,2	92,5	95,8	95,3
Uzun vade	89,8	108,1	96,6	86,0	87,8	89,7	88,0
Kısa vade	1,4	1,8	1,0	2,3	4,7	6,1	7,3
Mevduatlar	26,6	31,4	32,2	44,6	38,0	43,3	44,8
Merkez Bankası	15,8	14,1	13,3	11,8	9,7	9,7	8,7
Bankalar	10,8	17,3	18,9	32,8	28,3	33,6	36,1
Yabancı para	7,0	9,4	10,1	15,2	19,9	24,4	25,5
Türk lirası	3,8	7,9	8,8	17,6	8,4	9,2	10,6
Diğer yükümlülükler (**)	0,0	0,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5

Kaynak: TCMB

(*) Gösterge niteliğindeki aylık yurt içi doğrudan yatırım stokları yıl sonu verilerinin piyasa fiyatları ve kur değişimleri dikkate alınarak yeniden değerlendirilmesi ve ödemeler dengesi istatistiklerinde yer alan akım verilerin ilave edilmesiyle hesaplanmaktadır.

(**) Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından Türkiye'ye tahsis edilen tutarlar bu kalemdedir.